

GLASI

IZ DUBRAVE

ŽERAVINSKE.

POVJESTICE

OD

Stanka Vraza.

V umje mojem minuvši ljeta
Čas ot času temnjej, temnjej;
No zaronilaś pjesnja eta
Gluboko v pamjati mojej.

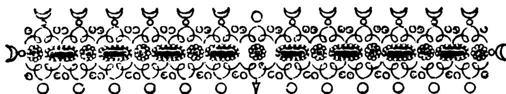
Puškin.

U ZAGREBU.
TISKOM K. P. ILIR. NAR. TISKARNE DRA. LJUDEVITA GAJA
1841.

POSESTRIMI

DRAGOJLI.

POSVETA.

Ležah ko rob tvàrdo svezan,
Gojeć samo jednu želju,
Jer povali na postelju
Jadna mene zla boljezan.

Stadoh vapit s tugom mnogom:
»Gdě si sestro? ah priskoči,
Te mi sklopi rukom oči:
Ja umirem... Anko!... s Bogom!«

Al nje nebi do uzglavlja,
Razstavljaše medjaš naju,
Te izručih vàs u vaju
Opeta se snu bez zdravlja.

Pristupiše mečte plahe —
Ko jeseni lištje šume,
Čudan oganj noseć u me,
Oko duše grozne strahe.

Pa kroz sanak vidjeh jadan
Gdě ja brodih val bez čuna,
Mèsta projdoh groze puna,
Gdě hodjaše lav nevladan.

Tu nasàrne na me smělo
Běsneć, preteć ah! neznano,
Kao pod mačem — napadano
Da uzdàrkta moje tělo.

Al se u taj čas ujavi
(Neznam odkud) sestra mila,
Pa odgoni sva strašila,
Vàs od duše san nezdravi.

Te mi utre blagom rukom
Izmučeno, znojno čelo,
Nudeć drugom hladno jělo,
Da mi digne oganj s mukom.

»Odkud, Anko?« — ja zapita',
»Šta te tako bàrzo doni?
Te ti meni bol ukloni
I vídjenja grozovita.«

»»O moj brate, ozdravio!
Mene sinoć jad obuze,
Stadoh sluteć ronit suze,
Što si se ti razbolio.

»» Tim zamolih višnjeg Boga,
Da mi milost tu udîli;
Da se duša mȁ odkrili
K tebi těšit jada tvoga.

»» Višnji směrnu molbu začu;
Pa na krilma od ljubezni
Ślje ju k tebi, u boljezni
Da te těši i u plaču.««

Tako sbori sestra Anka;
A ja hvaleć višnjem Bogu,
Stadoh ronit suzu mnogu,
S koje prenuh svitom danka.

Raztvorivši oči jadne,
Smotrih gdě si ti, Dragojla,
Rukom obraz moj hladila
Nudeć drugom jěla hladnê.

Odtli znadem, posestrima!
Da si duša sestre moje,
Ku mi nebo poslalo je,
Da utěhu moja ima.

Rekši s Bogom kući rodnoj,
Došad k bratji za granicu,
Da imade uzdanicu —
Tu na stazi prem zahodnoj.

Zato ovaj dar donosim,
Kojeg glava s sàrcem rodi,
Tvojem umu da ugodi —
S ovom željom — tebe prosim:

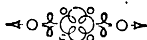
Mnoge ti još porodila
Sinke směle, ćerce krotke,
Domorodce, domorodke,
Kojimi se ponosila!

Te ti statće věk na glavi
Věnac Časti, věnac Srěće,
Ostavit te Slava neće,
Kao što ti je neostavi.

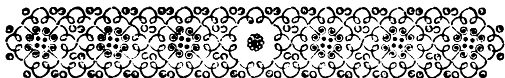
U Ljubljani na Gjurgjev dan t. g.

Kazalo.

Strana.

Balade.

Raznost prolětja.

I.

Po planinah topla krila
Jug prostire i kretje;
Po dolinah Vesna mila
Slaže zelen i cvětje.

U dubravi gàrle guče,
Slavuj milost pripěva, —
Sada šaptju, sada muče
Stravljen junak i děva.

II.

Po planinah topla krila
Jug prostire i kretje;
Po dolinah Vesna mila
Slaže zelen i cvětje.

Uhvatjen je slavuj mili,
Tužno guče gàrlica; —
Junak spava u gomili,
Nad njom plače děvica.

III.

Po planinah topla krila
Jug prostire i kretje;
Po dolinah Vesna mila
Slaže zelen i cvětje.

Nij slavuja, nij gàrlice,
Oba lovac zatvori; —
Pored stoje dvě grobnice, —
Jad i děvu umori.

Pàrsten.

Svanu danak bîli,
Već zvonar zazvoni;
Tica glas nemili
U běli grad doni:

Čuješ, gospo mila!
Šta ti kažem sada:
Ja sam tamo bila,
Gdě sunce zapada.

Vrag uz vraga spava,
Kano brat uz brata;
Jer jih više slava
U kolo ne hvata.

Znaj bo: jučer veče
Vojska vojsku smàrvi,
Da još danas teče
Potok težke kàrvi.

Tamo i tvoj vojno
  Pogibe hàrvajuć,
  U smàrti dostojno
  Tebe spominjajuć.

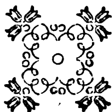
Evo pàrsten zlati,
  Što mi ga (kad s muke
  Poče izdisati)
  Dà s kàrvave ruke.

Misli na njegovu
  Ljubav svako vrìme,
  Koj u krajnom slovu
  Zvaše tvoje ime.

Gospa pàrsten gledi,
  Biljeg upoznade;
  Lice joj zablědi,
  Tělo na tle pade.

Trikrat kule grada
  Još obleti tica;
  Ali na tlěh mlada
  Ostà gospojica.

Trikrat još zapoja;
Al zahman se trudi;
Jerbo se gospoja
Više neprobudi.

Kratka srěća.

Děva s dragim šeta
  Puna mislih srětni',
  Rukujuć kroz cvětni
  Divni djulistan.

Junak mlad joj gleda
  U zěnice jasne,
  Gladi lica — krasne
  Kano tulipan.

Čim priniknu k ustam,
  Oglasi se zvono;
  Ode, ah! siono
  Děve srětni san.

Zvono děvu zvaše
  U cȧrkvu na horu;
  Junaku na moru
  Svanu krajni dan.

Svakdan.

Majka kara,
  Ćerci prigovara;
  A ćerca Milica
  Mučè gleda nica.

Draga ćeri!
  Sàrce, nezaměri,
  Nisi opet đanas
  Dost naprela za nas.

Te od toga,
  Šta je gotovoga,
  Malo bit će prida;
  Jer se strašno kida.

Znam ja dobro,
  Opet krasni pobro
  Da uza te staše,
  Lice cělivaše.

Majka kara,
Ćerci prigovara;
A ćerca Milica,
Mučè gleda nica.

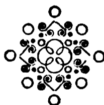
Istina je
(Milica priznaje),
Gdě se lice ljubi,
Tanki konac gubi.

Odreći ću
Ja gospodičiću,
Da mene opeta
Neljubi, nesmeta.

Tako kaza
Gnjevnoga obraza;
Al jadna uz toga
Nij molila Boga.

Eno dojde...
Děvo tvoj gnjěv? — projde....
Gospodičić ljubi,
Opet konac gubi.

Majka kara,
Svakdan prigovara;
A ćerca Milica,
Svakdan gleda nica.

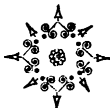
Lovac.

Bez listja je dubrava,
Gora gola ko glava,
Vlas poslědnji kojoj spade:
Po dubravi zvuči rog,
Od kopovah laj žestok
Puni njive i livade.

Mladi junak lov lovi
Sa bàrzimi hàrtovi —
U měsecu listopadu;
Od rosice jutàrne
Slědi zece i sàrne
Za odolět sàrcu mladu.

Bez listja je dubrava,
Gora gola ko glava
Vlas poslědnji kojoj spade;
Al sve šuti krug i krug...
Gdě si lovče? Dodj u lug,
Dodj na njive i livade.

Prašan visi s stěne rog,
Gine hàrtom bàrzost nóg;
Nij već lovnje briga lovcu;
Njega zove mio večer,
On sliedi lěpšu zvěr;
Jer on slědi svu ljubovcu.

Sàrdjba.

*Posestrimi M***

Sinoć jeste zima bila,
Danas hlad od juga; —
Sinoć sam se razsàrdila
Na svojega druga.

Ja se zakleh nevesela:
Već mu ne otvarat;
A on: prie danka běla
Sa mnom razgovarat.

Tek što izručih dušu Bogu,
Pa legoh spavati;
Začuh jednom topot noguh
I jauk kraj vratih.

»Tko je božji u toj kući?
Ah bàrzo otvori!
Znoj po hàrbtu zimni vrući
Bije me i mori.

Bogom bratjo, nemojte me
Ubit pustahije!....
Po meni je ovo vrěme,
Kȧrv se s boka lije.«

Šta ću jadna? Bože mili!
S straha dȧrktje noga,...
Ubit će ga u toj sili...
A moli za Boga.

Stanuh, metnuh zobun na se,
Otvorih što bȧrže;....
Eto směјuć na sve glase
O vrat mi se vȧrže.

Tek po ustjuh spoznah druga,
Iz kojih žȧr piri.,..
Dadoh ruku.. (šta će tuga?)
Pa se š njim pomirih.

Čuješ, dušo posestrimo!
Nemoj se sȧrděti;
Jer će sȧrdjba proći mimo —
Ko magla po lěti.

Bělana.

Platno si běli za rana
Kraj vode mlada Bělana.

Na vodu aj! se nadvodi,
Zagledne sebe u vodi:

Mili i dragi moj Bože!
Jeda šta lěpše bit može?

Oči se sjaju iz vode —
Ko zvězde kada izhode.

Lica se sjaju iz vode —
Ko ruže cvětom kad rode.

Usta se sjaju iz vode —
Ko lěti zrěle jagode.

Aj da je věnac još k tomu,
Bila bi snaša u domu.

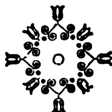
A junak loveć u šumi,
Bělanu dobro razumi.

Ostraga mučė pristane,
Poljubi lice mladjane.

Ljubi, te ljubi bez broja,
»Ti moja« — šaptuć — »věk moja!«

Dojde ti sveta neděljа,
Ala ti lěpa veselja!

Jer junak vodi věnčanu
Iz càrkve kući Bělanu.

Nenadani.

Tetični Resi K. Muropoljanki.

Lěpo ti je Mursko polje:
Sve njiva do njive; —
Tamo žanju dobre volje
Děkle ljubeznive.

Da su vedre, bistre, tanke,
Ne dvoji se o tom;
Jer su znate svud Poljanke
Divnom svom lěpotom.

Za domaća momka draga
Krotke su gàrlice,
Ma za strana i nedraga
Plahe ko vlasice.

Nu svaku je nadvisila
Ćerca Jurinčeva,
Sve lěpotom nadčinila
Reza draga děva.

Da ju vidiš, ruke svoje
  Kako radeć kretje,
  Mislio bi: Čela to je,
  Kȁ po cvětju letje.

Da ju vidiš srěd večera,
  Kad pěva pěsmicu,
  Ti bi reko: Od jezera
  Čuo sam děklicu.

I ta lica rujnobîla,
  Oči s ognjem smělim,
  Prisegó bi: Nju j' rodila
  Zora s dankom bělim.

Do konca smo baš dožele,
  Mile drugarice!
  Nebi li si u hlad sěle,
  U hlad od lipice?

Znam, da svaku zabolěle
  Već pri laktu ruke,
  Zašto snopov ima vele;
  Vele š njimi muke.

Ti pa za nas, dragi brate,
Pod gabar potàrči,
Te vodice studenate
Donesi u vàrči.

Reza veli: bratac ode
Na studenac lěpi,
Da donese hladne vode,
Te děkle okrěpi.

Za tim hitre igre staše
Igrat družba višta,
Jedna drugoj pripěvaše
Neprašťajuć ništa.

Reza oči prem ljubezne
Krenu put ravnine,
Za kojom joj sàrce čezne,
I želja ne mine.

Sàrce igra, skače, bije
K nědrom bez pokoja,
Te da milu bunu skrije
Ovako zapoja:

»Žuta vuga lěpo poje
  Srèd zelena luga —
  Lěpo poje — hoje, hoje!
  Žuta tica vuga.«

Tek što poče, več zašuti
  Izpred sebe gledė;
  Jer prorazi trepet ljuti
  Sàrce plašne blěde.

Ah za Boga, draga seko!
  Koja ti j' nevolja,
  Da zablědi te daleko
  Gledaš niz ta polja. —

Vaj nas brate! sprema vesi...
  Tuda gdě j' dvorište,
  Četa ide... da! po lěsi
  Svud se puške blište.

Dušu Vida več iz sela
  Četa k vojsci vodi,
  Oh i tebe oće směla
  Da uhvati ôdi.

Ne praštaj se, idu sati,
Uskoči k Ugàrcem,
Tamo će te sprovadjati
Sestra s dušom, sàrcem.

Tim se od nje brat oprosti,
Pa otide kući;
Sestra pako sa žalosti
Zatuži plačući.

I u kolu od žanjica'
Zabrinu se svako,
Tek najdraža drugarica
Smi sborit ovako:

»O vojnice prem nemile!
Prošle vi domala,
Jer s vas ljube, majke cvile,
Što ste pune zála'.«

»Jer za mlada već oditi —
Momak u svět mora,
Dom i dragu ostaviti,
Ginut onkraj góra'.«

»Nu negàrdi plačem lica,
Drugarice naša!
Prestanut će još vojnica,
A ti bit ćeš snaša.« —

Tim se digne krik i huka,
Pucnjava pušáka',
Da se praskom vika, buka
Razpàrši put zraka.

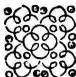
Zamisli se um děvice,
Obraz zacàrveni,
Zablěsnuše trepavice
Kano cvět jutreni.

Drugarice mah okrenu
U radost svê muke,
Gàrle redom sve blaženu
Plěskajuć u ruke.

Eno nětko gré niz kàrče,
Nosi věsti nove,
Polak ide, polak tàrči....
Slušajmo, kog zove.

»Vàrzi na stran nepokoje,
Pa ajd dvoru, seka;
Jer kod dvora, sàrce moje,
Lěp te posó čeka.

Sva se j' kuća napunila,
Bàrzo dare nosi;
Znaj bo, danas, dušo mila,
Vido tebe — prosi.«

Nepozvani.

Jur su Kosci nizko došli,
Bit će već tri sata,
A još nema mladoženje,
Veli majka Káta.

Ah sva dàrktjem, jedva da se
Još dàržim na noguh,
Někak mi je čudno, mučno,
Zašto? reć nemogu.

Puče bič, aj puče puška,
Zvonci zveču bliže,
A sněg škriplje pod kopitom,
Već su pokraj hiže.

Tàrči na dvor da otvori
Svatom Anka snaša....
Ah nij Janko..,. lupeži su
I njih harambaša.

»Ti ćeš danas, lěpa snašo,
Mene cělivati....
A vi momci poberite,
Šta je za pobrati.« —

Tko će nju sad obraniti,
Sve je puno vina;
Već na klupi zahàrkó je
Pijan starešina.

Ruke lome majka, kuma,
I družice mlade....
A snašica tim od straha
U nesviest pade.

Puče bič, aj puče puška,
Zvonci zveču bliže;
A sněg škriplje pod kopitom,
Već su pokraj hiže.

Mah otvore, nit za šalu
Danas svati mare;
Eto, brate, pustahija
Gdě blago tovare.

Hman se brane, nije vrěme
Tu izběći kuda,
Pohvativši pustahije
Svezahu bez truda.

Veseli se majka, kuma,
Veseli se Anka;
Jer na pàrsiuh osvěsti se
Mladoženje Janka.

Gàrlice.

(Polag narodne slov. pričice.)

Netjakinji Milici M.

Perun stvori za Ladu
Pitome gàrlice,
Da joj sinka ljuljadu
Pěvajuć pěsmice.

Ma jih děte prevari,
Čudno děte Lelja.
Sàrce vatrom zažari,
Vatrom čudnih želja'.

Za željami slědi stid,
I plašnost bez kraja,
Kâ jim kaže oprostit
S dubravom se raja.

Mati Lada položi
U kolěvku čado,
I koprenu doloži
Za pokriti mlado.

Lěpo mi s njim děvajte —
Veli gàrlicama —
Pešmice mu pěvajte,
Dok ne zaspi vama.

Te u Vesne hàrlı hram,
Ka svět resi cvětjem,
Za da združi ljuven plam
S kitnim premalětjem.

Tice pako sědeći
Na zibci oboje,
Poju děte gledeći:
»*Ninaj, zlato moje!*«

Čim šarena lagano
Kolěvka se žène,
Paze děte dragano
U oči milene.

I nejače jih gledi,
Jedno drugo pazi,
Ljubko směje tim slědi,
Da jih slast prorazi.

Pogřednuvši něšto njim
U nědrih krene se,
Sàrca ognjem ljuvenim
Srěd pàrsiuh zanese.

Milo leti k dragomu,
Krilom ga ošine,
Ljubi oči blagomu,
Od razblude gine.

Nu ej jada nemila!
Dojdu muži ljuti,
Kud si s', majko, spremila?
Kud te nose puti?

Nečuješ li cviliti
Jadno děte tvoje,
Kom se neće smiliti,
Ki se děcom goje?

Tim se vrati ljubljena
Kući mati Lada;
Najde dušom sgubljena
Kolěvku bez čada.

Najde drago uz mila,
  Gdě razbludno sniva;
  Koprenu, kom pokrila,
  Gdě sad tle pokriva.

Ljut obuze sàrce jad
  Nesrětnu bez kraja,
  Udri tice mah za vrat,
  Te progna iz raja.

Glè, što tamo skrivile
  Sa srěće su loše,
  Gdě budu vèk živile,
  U lug utekoše.

Gradit budu sudjene
  Kolěvke na hvoje,
  Skupljat žitak nudjene,
  Kim si mlade goje.

A što starji u raju
  Sgrěšiše někada,
  To sad valja da kaju
  Ista děca mlada.

S toga vidiš svak jim čas
Na vratu znamenja,
I kolěvke čuješ glas
Izmedju nji pěnja.

Nut Milice mladjana,
Gàrlice majkina!
Ljuljaj Vladka sladjana,
Majke zlatna sina.

Ostó um ti mladosni,
Věk drage pěsmice,
Samo od súz radosnih
Rosne trepavice.

Kó sanak te hvatila
Vatra od ljubavi,
Kroz življenje pratila
Svedj u srěći, slavi.

Toga sanka blagoga
Věk ti neodnila;
Nu srěd raja dragoga
Kolěvku sgradila.

Bura.

Buči, zvižda vihar kroz grěde i tram,
Staro dàrma sleme, stari dàrma hram.
Od smàrti barjake noć je razastàrla,
Spasonosne zvězde u svoj dvor zapàrla.
Grozovitom rukom od oblaka gromni
Do oblaka tàrže Perun nebolomni:

«Jao nama munje, strahovita groma!..
Jeste li, děčice, svakolika doma?
Da li se kàrstite?.... ah molite Boga,
Neka nam sačuva ćaku prem dobroga.«

Prekàrstiv se žena děci kaže tak,
Kako bàrzo munja razsine oblak:
»Slušaj, Vanko, slušaj! kako Bog nas kori,
Jer njedno molitve dobro još ne sbori.
Uzdignimo ruke kutu, gdě je spas,
Gdě je Bogorodke naměšten obraz,
Nebi li se smilit božja mati ktěla,
Vratila nam tatu zdrava i vesela.«

Tako mladjanomu bratcu Angja sbori;
A majka od brige ovako govori:
»Ta on bi već davno kod kuće bit mogo;
Nedaj njemu tonut u pogibelj, Bogo!«

Za tim opet munja razsine oblak,
Kraj peći pokaže od žene se trak.
Tù je mlada majka, a uza nju sědi
Petorica drobne děčice u bědi.
Njim otide otac dàrvarit u luge,
Jer sudba nedade njemu srěće druge,
Kà mu već u zibci kazà puna sàrdi,
Da će uvěk jěsti samo krušac tvàrdi.

Glė opet obsinu kuću naglo blěsk;
»»Eno mamo tate....«« tada trěs trěs trěsk!
Angji rěč prekine, uzdàrma vàs dom,
Padajuć na zemlju stàrmoglavce grom.

Děčica zavrisnu na vàs glas nemilo,
A starji zamuknu, ko da nij jih bilo.
Te se majka najprě od straha probudi:
»Mili Bože! — reče — u pomoć mu budi!...
Šta si ktěla kazat, Angjo ćerco ljuba? — «
»»Vidila sam ćaćka doći izpod duba. — ««:
»Ta moro bi davno već pred pragom biti,

Valjda biahu traci, ki jih munja hiti...
Kod kuma je osto, těšite s', těšite!
Sutra děco doć će, doněti vam pite.«

Grom prestade: — majka děcu upokoji,
Da joj usnu svako na postelji svojì.
Al ona nemože usnut nì za čas,
Věk izpred nje staše suprugov obraz.

Zapěvaše pětli, te i danak svanu,
Prenu se iza sna, spremi k poslu ranu:
Vatre si naloži, sude uzporedi,
Tim i Angja stane i kroz vrata gledi:
»»Za Boga, šta vidim? šta to leži tamo?
Bàrzo podjte sěmo, bàrzo, draga mamo!««
»Vajme, mili Bože!« zavapi majčica
Od petoro sada drobnih sirotica';
Za glavu se uhvati, kolěna se sruše,
Jer pod dubom suprug — leži joj bez duše.

Věra i nevěra.

Minka sadi razliko cvietje
  Na grob njeno na jedino dobro:
  Unj zapade sunce njene sréće,
  U njem spava njene duše pobro.

To s po vratu razpuštenim vlasim
  Kó grob drugi na tom grobu stoji,
  Pàrsi bije, a to težkim plasim
  Uzdisajim povětarce goji.

Primi suze, primi o gomilo!
  Da načine stazu u grob dubok;
  Kucaj, sàrce, dok budeš razbilo
  Lěs u kojem spava tělo ljubog.

Na kriocu toplom ga ljuljat ću,
  Dok neogrějem sàrcem těla pusta;
  S modrim ustam usta mâ slagat ću,
  Dok nećutim plama njegvih usta'.

Sve badava! grob nje suze pije,
Al k njemu se staza neotvori,
Sàrce kuca, těsna njedra bije,
Ali mukle rake nerazpori.

Sàrce padne, sàrce se uzdigne,
Oboriše suze niz nje lice;
Al tko može rěčmi da dostigne,
Da izměri jad mlade dušice?

Poslě mlada svakdan k grobu šetje,
Ranom zorom, da si ruže plije,
A večerom, da jih kropi cvětje,
Svane danak, nu nje nij te nije.

Danak klone; nij nje;.. danak svane:
Opet nij nje... Minko, Minko, gdě si?
Valjda jadna nepreboli rane....
Minu měsec; al nje nij iz věsi....

Čuješ zvona svetoga Martina,
Kako poju kó puna žalosti!
Ah doista prestavi se Mina;
Bože jadnoj grěšnu dušu prosti!

Zašto j' puno kolah postavljeno
  Kraj cȧrkvenih otvorenih vráta'?
  Konji, sluge — sve je izkitjeno
  Kitom cvětja, kitom srebra, zlata.

Momci směјuć obkoljuju kola...
  Bistri konji grebu tlà kopitì...
  A u cȧrkvu od ženskoga spola
  Staro mlado i gȧrne i hiti.

Momka, děvu vide pri oltari
  Dvě kitjene uz njih děve stati;
  A sa gornje stube popo stari
  Ovak zlatne iz knjige im čati:

Čuješ snašo! oćeš li s ljubavi
  Š njim podnosit života težkoću?
  Njega ljubit, dok vas smȧrt razstavi?...
  Popo pita... *Minka* kaže: »Oću!«

Romantični konac.

Borko hodi zamišljeni
Tihom noćcom po dolini —
Od ljubezni proslědjeni,
Ki ga někoć srětna čini.

Šta-li sad mu srětju truje,
Što se tako on prepada?
Kad od druga glas začuje,
Ki je vojnik carski sada.

Zašto gleda pun proměne
U dol ko da něšto ište?..
Tamo kuće vidi stěne,
Měsečinom koja blište.

Kuća stoji na livadi,
Na nje pragu stoji děva,
Na podstěnju junak mladi;
Děva plače, junak pěva:

S Bogom ostaj, dušo draga!
Ja moradem poć sada;
Negledaj ti mene s praga,
Da ne sahnem od jada.

Tja za daljnom onom gorom,
Ki š nje běli sněg sija,
Tamo bit ću trětjom zorom,
Teb' ostane duša mâ.

Nâj me ovdě ustavljati,
I tam ima sunašca,
Koje čini Višnji sjati
Za razgovor sàrdašca.

Kad na večer pěsme glase,
Vidiš klonut sunca tek;
Ti spomeni onoga se,
Ki za tebe moli věk.

Šta užismo od ljubavi
Kó pitome tičice,
Na misó je, dušo, stavi.
A Bog bit će uz tebe.

S Bogom ostaj! s Bogom bila!
Te prim' kletvu od mene:
»Ja te ljubim, dušo mila!
»Dok sàrce ne — uvene.«

* * *

Tim prestane junak mili,
S Bogom! veli, a ništ više.
On se oprosti i oddili,
Ona — plače i uzdiše.

Borku oči obsěne se,
Mlada lica mah zablîde,
Bárzo smeten okrene se,
Štap uhvati — te otide.

Sutra danak jutrom ranim
Pastěrice uraniše,
Te sa čelom razmàrskanim
Trup najdoše pokraj hiše.

Mah od bakah sbor navàrvi,
Kako stigne glas u selo;
Izmaču ga iz te kàrvi,
Za razpoznat, čije j' tèlo.

Jedna kaže: Taj i taj je!
  Poznam suknju, klobuk běli....
  Druga kaže, onaj da je....
  To je Borko! tretja veli. .

»Borko?!« pisne děva lěpa,
  Pisne, tàrne i zablědi,
  Ko da sàrce smàrt joj cěpa,
  Izpred sebe čudno gledi.

Pa odtàrči put doline,
  Tàrči puna biesnosti;..
  I od bák se sbor razmine
  S složnim glasom: Bože prosti!

Večer čulo već kasno se,
  Kako směјuć běgla blazna,
  Kako běgom skublja kose....
  Ma kud běgla? — nikt nesazna.

Lěpa Vida.

Polag narodne Krajnske pěsme.

Lěpa Vida pokraj mora staše,
Na obali pelenice praše.
Od zapada, gdě sunce zahodi,
Morem càrni arape dobrodi;
Čun pristavi, lěpu Vidu pita:
Čuješ, snašo! kamo tvoja kita?
Zašto nisi već tako rumena,
Ta rumena, lěpo nakitjena,
Kao što si lanjsko lěto bila,
Kad si ovdě platno bielila?

Ovako joj càrni arap sbori;
Lěpa Vida njemu odgovori:
Kako, brate, bila bi rumena,
Ta rumena, lěpo nakitjena?..
Nije meni do vàrpacah, cvětja,
Gdě mi lanjska već ne služi srětja.
U kolěvci bolno mi je čado;

Prĕvari me moje sàrce mlado:
Udadoh se, stara vojna uze',
Sad utĕha gorke su mi suze:
Vàs dan sinak plačuć proboljuje,
I svu noćcu vojno prokašljuje.

Ovako joj arap kazat stade:
Kad na polja ljuta slana pade,
Ždralovi se dignu prama jugu,
I ti podji tražit srĕću drugu.
Čuj! kraljica slavne zemlje naše
Mene, Vido, po tebe poslaše,
Da joj podješ dojiti kraljića,
Njejna sinka mlada carevića:
Dojit ćeš ga kano prava mati,
Povijati, na rukuh njinjati,
Dok nezaspi mile pĕsme pĕti,
Težjih dĕlah nećeš vĕk imĕti.

Bez obzira Vida u čun skoči;
Nu kad nesta žàla izpred oči',
Kad po moru čun već zaplivaše
Lĕpa Vida gorko zaplakaše:
Jao mene! šta sam učinila?
Komu jadna doma ostavila —

Sinka svoga puna gàrdnih tuga',
Vojna svoga stara dobra druga?

Kad već tretja neděljica projde,
Š njom kraljici càrni arap dojde.
Uranivši rano lěpa Vida
Na prozoru vasdan čeka blìda,
Za těšiti sàrce razcviljeno,
Tako pita sunašce rumeno:
Božje čado, sunce, povedj meni!
Šta sad radi sinak moj mileni? —
Šta bi radio sad tvoj sinak mili!
Sinoć su mu k smàrti svietlili;
A tvoj vojno ostavi ognjište,
More brodi, jadan tebe ište,
Tebe ište i za tobom gine,
Malo da se s dušom nerazmine.

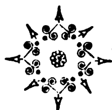
Kad na večer zasja luna blěda,
Opet Vida na prozoru gleda.
Za těšiti dušu jada punu,
Tako pita mladu blědu lunu:
Božje čado, luno povedj meni!
Šta sad radi sinak moj mileni? —
Šta bi radio sad tvoj sinak mili!

Danas su ga jadną sahranili;
A tvoj vojno ostavi ognjište,
More brodi i jadan tebe ište,
Tebe ište i za tobom gine,
Malo da se s dušom nerazmine.

Lěpa Vida k nebu ruke pruži,
Ruke pruži, pa gore zatuži;
Nju kraljica gospojica začu,
Pa zapita sirotu u plaču:
Šta je tebi, moja lěpa Vido!
Što ti plačeš, gardiš lice blido? —
O gospoje, presvětla kraljice!
Kako nebi ja gàrdila lice?
Kad umivah čaše kraj prozora,
Upade mi jedna u dno mora —
U dno mora, mora preduboka,
Zlatna čaša s prozora visoka. —

Al ju těši gospoja kraljica:
Nemoj plakat, nemoj gàrdit lica!
Ja ću kupit čašu lěpšu, veću,
Izgovorit kod kralja nesrěću.
Deder doji moga zlatna sina,
Da te mine od sàrca gorčina.

Zbilja j' čašu kraljica kupila,
A od kralja milost izprosila.
Opet Vida stoji kraj prozora,
I nemilo gleda putem mora —
Stoji, gleda od danka do danka,
Sinka, vojna plačuć bez prestanka.

Jagode.

Polag Staročeskoga.

Mila ode po jagode
U zelen-goricu,
Oštar se joj tàrn zabode
U bělu nožicu...
Jao! nemože već ubogom
Mila stupat nogom.

O ti tàrne, oštri tàrne,
Zašto ti ju rani?
Za to bit ćeš oštri tàrne
Skoro izčupani.

Čekaj mila ovdě u hladu
Od zelenih jéla,
Dok potàrčim na livadu
Po konjica běla.

Konjic pase niz livadu
  Po zelenoj travi,
  Mila pako mâ u hladu
  Na ljubog boravi.

Poče mila tugovati
  Pod jelom kraj stěne:
  Šta će reći moja mati!
  Ah nesrětnu mene!

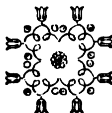
Kazaše mi vazda mati;
  »Čuvaj se junakah!«
  Pa zašto se njih čuvati,
  Tih dobrih momakah? —

Tim dotàrčah na konjicu
  Kano sněg bělome,
  Pa ga pripeh o grančicu
  Uzdom srebàrnome.

Te prigàrlih milu k boku,
  Cělivajuć usti:
  Ele mila bol žestoku —
  Tàrn iz misli pusti.

Gàrlismo se cělujući,
Dok sunce zapade....
Ajde mili bàrzo kući,
Sunce nam zapade.

Na konja se bacih svoga
Kano sněg běloga;
U naručaj metnuh momu,
Pa odjaših domu.

Děvojka.

Polag Poljskoga.

I.

Děvojka po šumi
Jagodice braše,
Prema njoj po drumi
Gospodić prijaše.

Gospodić ljubljeni
S bàrza vranca skoči;
Děva zarumeni,
Skloni càrne oči.

Već za pàrve zore
Dojdoh nedaleko
Odovud u gore
Na lov, draga seko!

Jeda j' moć iziti
Iz šume dosadne? —
Dá: možete biti
U gradu još za dne.

Na poljani evo!
Stoji jedna jela,
Od jele na lěvo
Ide se put sela...

Mimo je živica;
S desne rěka pada;
Na njoj vodenica....
Eto vas put grada! —

Stisne ruku krasne:
Hvala, draga seko! —
Te na konja prasne,
Kako je to reko.

Izpred očiuh mine,
Već je onkraj lěsa....
Děva čezne, gine,
Bog si ju zna — s česa.

II.

Děvojka po šumi
Jagodice braše;
Prema joj po drumi
Gospodić prijaše.

Viče iz daleka:
  Pokaž', drugu cestu!
  Za selom je rěka,
  Nemože se k městu.

Nij broda nij mosta...
  Ej sekice mlada!
  Ti bi tvoga gosta
  Utopila rada.

Daklem né na lěvo;
  Desnom put doline. —
  Bog ti platio, děvo!—
  Hvala, gospodine!

Izpred očiuh mine,
  Već je onkraj lěsa...
  Děva čezne, gine,
  O! sada znam — s česa.

III.

Děvojka po šumi
  Jagodice braše;
  Prema joj po drumi
  Gospodić prijaše,

Aj Bog s tobom, seko!
(Zaviče iz glasa)
U šumi daleko
U klanjac zabasa'.

Tû s blata debela
Nitko nebi prie,
Ako muž iz sela
Dàrvah vozio nije.

Po lovu se borih
Čitav dan zaludo,
Konjica umorih,
I ožednih hudo.

Da ohladim lica,
I žedju nezdravu,
Odsěst ću konjica,
Pustit ga na travu.

Gospodić ljubljeni
S trudna vranca skoči,
Děva zarumeni,
Skloni càrni oči.

Ljuveno uzdiše,
Nit rečce nesbori;
A mladić sve više
Šaptje i govori,

Nu buduć pirio
Vĕtric prema šumi,
Šta je govorio,
Nikak nerazumi'.

Al sam u obrazu
Razložno mu čito,
Da nije za stazu
Niti više pito.

Sivi golub.

Polag Ruskoga.

Stenje golub siva tica,
Stenje on i dan i noć,
Što mu j' mila drugarica
Odletela dalko proć.

Već ljuveno on ne guči
Nit nezoblje pšenice,
Već se tužan tugom muči,
Suzam muti zěnice.

S jedne grane on na drugu
Letje jadan samotan,
Věrenicu i suprugu
Žudeć k sebi sa svih strán.

Žudi ju — al jao zaludo!
Drugči j' udes obsudio:
Bez prestanka sahne hudo
Golub věran, golub mio.

Sastavi se sa travicom,
Kljun zavinuv pod krila,
Jur ne stenje za milicom,
Jur goluba nij mila.

Povrati se zatravljena
Opet draga i mila,
Padnuv k zemlji kraj ljubljena,
Budi budi goluba.

Nu dosěti s' skoro jada;
Triput mila obšeta, —
Uzanj leže, Lenko mlada!
Pa — nestane opeta.

Osveta.

Gdě dvorana Dolnjog grada
Davno stoji zapuštena,
Svako skoro noćcu sada
Po hodnicah hodi sěna —
Sěna, kȧ tri (kažu) ima
Ljute rane na pȧrsima.

Slušaj, dušo! golubice!
Samo jedan pogled mili,
Jedan cělov od ustnice,
Samo to mi ti udìli,
Pa ćeš biti sjajna žena
Mojom rukom uzvišena.

To němački plemić kazȃ
Trudnim rěčma, da pridobi
Děvu lěpu od obraza,
Mladu juče ki zarobi,
Al se stidnost Slovenčina
Stavno brani od tudjina.

Plemić prosi, al badava!
  Obećuje mite, blago;
  Kim se kroti ženska glava,
  Lěpi ures, ruho drago;
  Obećuje, no zahmani....
  Jednako se děva brani.

Sunce se je već smirilo
  U postelji od zapada,
  Svi usnuše (što jih bilo)
  Već prozori běla grada,
  Tek se světi iz jednoga,
  Gdě Slovenka moli Boga.

Tim na beden bèla grada
  Uzpěše se tri junaka
  (Jedan stari a dva mlada)
  Kim se cědi kàrv s balčáka',
  Te gledaju po gradištu,
  Ko da koga ubit ištu.

Aj lagano, momci, sěmo!
  Tù se světi, tù uzdiše,
  Tù lupeža susrest ćemo;
  A sad niti slovca više...

Starac šaptne rèči mudre,
Pa u sobu s momci udre.

Tri slovenske zasěkoše
Sablje světle kano svìća,
Iz tri ranah iztekoše
Rěke -- težka kàrv plemića,
Opet visi glè o vratu
Děva otcu, ljubu, bratu.

Svane danak kao od zlata,
Budne straže, oj gdě su tí?
Màrtve leže pokraj vrata';
Děve nima . . . sve sve šuti,
Tek po sobah cvili jedna
Kukavica — majka bědna.

Puno j' prošlo već věkóva,
A grad stoji opušteni;
Povèst pako još se ova
Pripověda svedj o sěni, —
Da još hoda, da tri ima
Ljute rane na pàrsima.

Sablja i ruka.

Po Mostaru baš k kovaču —
Jaše Ture dobra stabla:
Sakuj de mi sablju, more!
Od nakova bolju, jaču.
Imam mejdan pàrve zore:
Dobar junak dobra sablja.

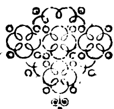
Po Mostaru baš kovaču
Jaši Ilir tanka struka:
Sakuj de mi sablju, prije!
Ni najslabju ni najjaču.
Sutra mejdan dělit mi je:
Dobar junak dobra ruka.

Zora j' lice pomolila:
Pred Mostarom na poljani
Mejdan děle dva junaka
Ko dva risa mlada čila;
Jednog Kaurka rodi jaka,
Drugog bula što odhrani.

Dobre konje razigraše
  Po tom lěpom ravnom polju.
  Turčin vadi sablju bolju:
  »Udri, kaure ponositi!
  Neka vide bule naše,
  Da ti slavno znaš umrìti.« —

»Mahni ti, o Ture, pàrvo,
  Da vidimo, što je bolje,
  Dobra sablja 'l dobra ruka.«
  Mahne Ture ... kó strélj s luka
  Pade glava na to polje,
  A za glavom trup kó dàrvo.

Po Mostaru niz čaršiju
  Jaši Ilir pěvajući:
  »Dobar junak dobra ruka.«
  Osta Ture kàrma vuka'
  I gavranah garktajući',
  Ki mu càrne oči piju.

Stana i Marko.

(God. 1835.)

Zoru diže běli danak,
Stanu budi čudan sanak:
Na prozore gleda mlada
Od iztoka do zapada.

Ah moj goso, loše srěće;
Danas dobro biti neće:
Da l' je ono vatra živa?
Ili more kàrvcom pliva? —

Nije ono vatra živa,
Niti more kàrvcom pliva:
Vrazi idu od izhoda,
Vrazi idu od zahoda. —

Běle ruke lomit uze,
Prolěvati gorke suze,
Gàrdit lice s tuge, jada
Stana lěpa, Stana mlada

Nemoj tužit, mâ dušice!
Tužit, plakat, gàrdit lice:
Nek se krile od izhoda,
Nek se šire od zahoda.

Tek uzdaj se ti u Bogu,
Pa mi napoj šarca moga,
Moju hitru lastovicu,
Da odletim na vojnicu.

Ja ću letět pram izhodu,
Ja ću letět pram zahodu,
Ljuta vraga da porazim,
Da porazim i pogazim. —

Ah prodji se, goso Marko!
Tko će gasit sunce žarko?
Prodj se vraga, dobro moje,
Vraga ima čete troje. —

Aj bilo ga il nebilo
Koliko mu godĕr milo:
Ja ću njemu kàrv ohladit,
Sve na manje broj posadit...

Bàrzo j' pošla Stana mila,
Dobra konja napojila,
Napojila, pored toga
Kapnula je suza mnoga.

Nebi fajde trošit časà:
Marko světli mač pripasa,
Skuči pàrsi u oklopje,
Uze svoje bojno kopje.

Pa prigàrli Stane tělo,
Ljubi oči, lica, čelo....
Ode kano krila vîtra
Ili s luka strila hitra.

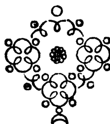
Vrazi idu od izhoda,
Vrazi idu od zahoda,
Pa na njega sàrne četa —
Kò na lava divlja pseta.

Marku dobar konj zavrisne,
Niz to polje š njim otisne;
Pa se brani kako valja
Sve od kopja i sabálja,

Kako kosom kose travu,
Sve za glavom sěče glavu,
Da već plije kàrv kó voda —
Od izhoda do zahoda.

Glave sěče do poldana,
Glave broji od poldana.
Kad izteče večernica
Imade jih hiljadica.

Kad već pade mrak na goru,
Vrati s' Marko svome dvoru;
Ljubi Stanu tja do rana
Tja do rana — běla dana.

Fredrik i Verunika.

— Slyšiš? chriplyj son
I skrežet jaryj!... Kak užasno!
Puškin.

1. Sužanka.

U dvoranah Ostàrvice
Zveču sablje, zveču čaše,
A u kuli gospojice
Tužna pěsma zapěvaše.

Tko j' god vidio tu sužanku,
Težko će je zaboravit;
Svuda kano Vilu tanku
Neprestaje svět je slavit.

Pa kó Vila prěka, huda
(Kažu gospe) zna koješta:
Biljem glave, sàrca luda
Privratjati da je věšta.

I stari ju knez postavi
U tamnicu s takvih čina',
Zašto (kaže) da zatravi
Svom věštinom njemu sina.

Metje na sud, al gospoja
S sebe krivnje sve obara,
Kan da angjeo od pokoja
Na nje usta odgovara.

Te ju gladju, żedju hudom
Mučit, morit neprestane;
Al odoli divnom čudom
Kano da ju misli hrane.

S pàrva mnogo suzah proli,
Al dobro zna lěčit vrěme:
To si pěva a to moli
Za pokojit jade těme.

Već molitvu svàršila je,
Jer verige zazveknuše,
Sad će zapět svoje vaje,
Dragu pěsmu svoje duše.

Ah moj čase, zlatni čase!
Kud si prošo kano sanak,
Gdě sam mlada rodila se,
Gdě mi svanu běli danak —
Od mladosti srěće dan;

Gdě sam s majkom još u kući
Svakdan oganj ja ložila,
Ili prela pěvajući,
Ili pasla stada mila,
Dok neklonu běli dan.

Ah slobodna tamo rasoh
Kan u lugu jela tanka,
Nu kad jednom stada pasoh
Do zapada běla danka,
Slobode mi ode ďan.

Izmaknu se izza luga
U odori lovca lìpa —
Mladac krasan kano dùga,
Te odjašeć sa paripa
Reče: »Seko, dobar dàn!«

Oće da zna za stazicu,
Te za moje ime pita,
Hvata za struk i ručicu,
Šaptje slova vilovita......
Zatravi me čudan san.

Kad se prenuh, on uza me
Sve govori ista slova,
Cělivajuć lica, prame

Pripověda od gradóva,
Gdě obriče meni stan.

Ja věrovah sirotica,
Šta obriče i šta pravi,
Videć rumen krasna lica
Sklonih oči, pa s ljubavi
Slědih njega u tu stran.

O nikada ne gledala
Te gradove zlatne sobe,
Pune jada, pune zàla',
Pune varkah, pune zlobe —
Od otrova gvozdja stan!

Měšt divanah i beseda',
Ke on vodi pun miline,
Moj je divan ovdě běda:
Zvučne negve, lisičine
I od jeke glas neznan.

O! gdě si ti, rodni kraju!
Gdě ljubljena mati moja?
Gdě je konac mojem vaju?
Skoro doć će dan pokoja...
Prosti Bože — onaj dan.

U dvoranah Ostàrvice
Zveču sablje, zveču čaše,
A u kuli gospojice
Tužna pěsma zapěvaše.

Nu do mala zveka presta,
Presta i glas — pěsma znata,
Tek od kule strašna města
Zveču ključi, škriplju vrata.

Něšto pąda kó veruga
K suhoj slami od ložišta....
Sad uzdisaj, sad poruga....
Sada zveka.... sada? — ništa.

Skoro opet sluge běsni
Po dvoranah zabučiše,
Al iz kule nečù pěsni
U věk věke nitko više.

2. Vitez Fredrik.

Liepe su Celjske ruže,
Nu najlěpše davno nima,
Tam u Gorah za njom tuže
Bistra vrěla s větricima.

To càrninu navezenu
 Po càrkvici zvonar stere,
 Služeć smàrtnu uspomenu
 Popi poju: miserere!

Na stěni je nadgrobnica
 Od mramora izsěčena,
 Tamo kleči blěda lica
 Fredrik vitez od imena.

Moli, pere suzam stìne,
 Bije pársi s krušenosti,
 Čini mnoge zadušbine,
 Samo da mu Bog oprosti.

Ima zašto da se kaje;
 Ah mnogo je sagrěšio:
 Otrovao angjela je,
 Rajsku ružu okrunio.

S tog dolazi svaki danak,
 Molit, plakat na grob bìli —
 Kano golub, na sastanak
 Kad se k dragoj svôj dokrili.

Jednom opet dužnu horu
Muklim glasom čate bratja,
Al se moleć k svom prostoru
Fredrik vitez nepovratja.

Dojde danak uspomene:
Popi poju, djaci zvone; —
Ali pred grob sahranjene
Jad viteza već ne done.

Nepomnja se ta izlaže
I tumači na svu stranu;
Samo stari zvonar kaže
Da pogibe na mejdanu.

Time projde premalětje,
U trag žarko lěto stupi,
Već i s lištjem pade cvetje; —
Al viteza nij na klupi.

A čim jato od ždralóva
Dva-tri puta tù proleti,
Pozabi se sgoda ova
Kó svako zlo na tom světi.

---

3. Čudni goso.

Trideseta godinica
Jur prolazi bez odziva,
Odkak goso blěda lica
Na visokom humu biva.

Tamo jak si grad sazida,
Uresi ga svom napravom,
Jednu gostbu drugoj pridà,
Za ubiti dne zabavom.

Ala ti je goso čudan!
Pored pirah tih bez broja
Nima nigdě u noć u dan
Nit veselja nit pokoja.

Većkrat ob dan samcat sědi,
Izpreda se màrko gleda;
Sědi, gleda, misli, blědi,
I vapie i uzpreda.

A ob noć se bez sna kretje
Amo tamo po krevetu,
Usne . . . stenje . . . snom se metje . . .
Prene, kunuć sudbu kletu.

Te se družbom zlom ogradi,
S kojom svaku noć propije;
Zar da mogu ubit mladi
Vĕtrenjaci sàrca zmije.

Odkud tvoja ta sĕdina,
Frederiko! zna se sada:
Nisi tolko star godina,
Koliko si star ti jáda'.

Nepij! hman je, kukavica!
Peći će te sàrce žarko,
Makar pio po vedrica'
Kano slavni junak Marko.

Tvoe spasenje jest u Boga
Zadàržano u nebesi',
Bog ima ključ mira tvoga,
Ki ga ludo bacio jesi.

Za to uzmi brojanice!
K pàrsim ruke! kaj' se! posti!
Da opereš grĕh dušice
Noć dan vapi: Bože prosti!

Opet tridest godinica
  Jur prolazi i odhodi,
  Odkak goso pijanica
  Već na humu zlo gospodi.

Jurve noćca zavladaše
  I po gori i po dolu,
  Te na nebu ponažgaše
  Svoje svěće na obkolu.

Svakog roba nakon dana
  San zagàrli — njegva srěća,
  Nu u gradu tja do rana
  Blista voštan krěs od svěća.

Tu viteze i gospoje
  Dvore hlapci blagorodni,
  Kih u gradu sve puno je
  Kan u pira čas ugodni.

Danas goso svoj god slavi —
  Već tretjiput trideseti,
  God odkako on boravi
  Pun proměne na tom světi.

Samo gděkoj vlas ostaše
  Vàrh glave mu někda slavne —
  Kó na zidu gàrm ki maše
  Razvaline starodavne.

Utopio jest naukom
  Svoga sàrca jade dnevne,
  Nu tim većom njega mukom
  Muče obnoć zmije gnjevne.

Al mu mlade još ostaše
  Větrenosti, zabludjenja;
  Ljubi vino, igru, snaše,
  Ljubi, baca, ište, měnja.

No nemože više gledat
  Od Slovenkah krotko lice,
  Već ga od njeg čini predat
  Kan od kàrsta zle věštice.

Zašto takve zle nakaze
  U prilici zmij ljutiti'
  K njemu (kaže) snom dolaze
  Sàrca grizti, očiuh piti.

* * *

O Fredriko! nesrětniče!
Zahman tražiš ti utěhu —
Sad na zemlji, gdě iztiče
Vrělac jadnom tvome grěhu.

Svakdan vidiš nebo svîtat;
Tam se pokoj càrplje, bere;
Nu za njim je zalud hitat,
Gdě u sàrcu nima věre.

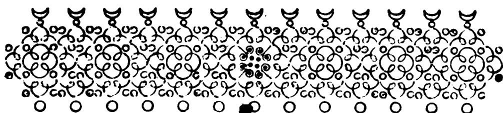
Ah kolko tvoj život ima
Potočića sad naličje,
Bistro izvìrat koj počima,
Nu u baru koj utiče.

Pratila te j' věrno Vila
Posestrima tvojih jàda,
Dok je bistra, krasna bila
Tvoga těla duša mlada.

Nu tvoji ju čini sile
Da odmakne bistrom nogom;
Jer kraj barah čiste Vile
Stat nemogu.... Ostaj s Bogom!

Romance.

S a v ĕ t.

Polag Krajnskoga od *Dr. Preierna.*

Pod otvoren prozor dĕve
Ide junak svaku noć,
Dok ne svane bĕli danak,
Š njom da vodi razgovor.

To saznade stari otac,
Sĕdi, mudri babajko,
Pa on kara svoju ćercu,
Kara mladu ovako:
Ak pri oknu budeš stala,
Dok prolazi ljubi tvoj;
Š njim ljubeznu rĕč vodila
Svaku milu dragu noć,
To si, sàrce, ja bedenom
Ogradit ću bĕli dvor;

Psa kupiti, koj će lajat,
Čuvat vrata i prozor,
Te će morat stara Magda
Uz te spavat svaku noć.

Ali ćerca, děte mudro
Odgovori ovako:
Otče mili! otče dragi!
Sědi, mudri babajko!
Za beden će lěstvu donět,
Za psa hlěba ljubi moj;
A Magda već davno nosi
Liste rukom platjanom.
Ako oćeš, da budu ti
Mirna vrata i prozor,
To dopusti, da što bàrže
Odvede me u svoj dom.

Sužanj.

Polag nar. špan. romance: *El cautivo.*

Valjda je već měsec travanj,
Valjda je već Gjurgjev dan;
Jer se čuje žuber ševe
I slavuja mili glas.
Sad kàršteni svět uživlje
Najsladjiu lěta slast,
A ja bědnik razcviljeni
Od sužanstva gutam jad.
Neznam kad je màrkla noćca,
Neznam kad je běli dan;
Jerbo onu sladku ticu,
Što mi diza jutrom san,
Ubi kleti ljuti strělac,
Ubio ga ljuti jad!
Kosa glave mene čini
Da naličim na vrana;
Kosa brade mogla bi mi
Služit kano pokrivač;

A kolici nokti su mi,
Njimi mogo bi orat.
Ah da mi je na milosti
Car presvětli gospodar!
Il da mene kak osluhne
Od tamnice sad čuvar,
Te dopusti poslanika,
Bio ono hlapac mlad,
Il od lova sivi sokó,
Golubica il lasta,
Ku nauči mâ gospoja,
Da i knjige nosit zna.
Ja bi ktio lěpu věst joj
U bieli poslat grad:
Da uměsi za me pitu,
Ne priměsi šećera,
Nu da metne u nju pilo,
Oštro pilo, čekić jak:
Oštro pilo za verige,
Jaki čekić za vrata....
Kako govor taj razumi
Car presvětli gospodar,
Smiluje se jadnu sužnju,
Odpusti ga isti dan.

Junak Hranilović.

(Junačka.)

I.

Niz planinu Velebita
Jaši mučeć junak snažan,
Na vitezu konju dobru
Jaši aga Asanaga.
Trikrat primi věru Tursku;
Tolikokrat i kàrst častan,
Nakon tretje godinice
Prevari ga luda glava,
Pa ostavi zakon kàrsta,
Prigàrlivši red ćitapa.
To najbolje biaše Ture,
Šta jih ima Bosna slavna.
Dojde mu list knjige běle.
Od Udbinje tvàrda grada,
Da ima grad Senj bieli
Srěd Primorja kàršna, jadna,

Gnjězdo kleto, gdě se legu
Sokolovi od junakah,
Koji sěku turske glave,
Plěne grade, robe stada.
Te Udbinski kraj Udbinja
Njim u šake pade paša. —
Aga skupi silnu vojsku
Konjanikah i pěšakah.
Š njom prevali planinicu,
Pade Senju upred vrata.
Trista šator porazape
Navezenih kitom zlata.
A srěd bělih tih šatorah
Dignu šatór Asanaga
Na njem zlatna jest jabuka
Poluměsec na njem strašan,
Navârh kojeg naměšten je
Dragi kamen — alem sjajan,
Koj se blista srěd polnoći
Kano sunce srěd poldana.

II.

Davor Senju, běli grade!
Slavno gnjězdo sokolovah!
Kano sunce dobra lěta

Jasno sjala slava tvoja!
Mnogoputah nad tobom se
Demesćija digla moćna,
Al opeta pred tobome
Uštàrbljena na tleh osta.
Jer sokolov puno rodi
Izpod jaka krila tvoga,
Koji brane i čuvaju
Kule tvoje, vrata tvoja.
Nu je sokò nad sokoli
Hranilović junak dobar,
Koj je kule nakitio
Kitom Turskih glavah grozan...
Gdě si vodjo Hranilović?
Věk ti sjala slava kò dan!
Ej pripaši britku sablju,
Metni za pas handjar oštar:
Jer dušmanin tebe traži,
Asanaga Turski vodja,
Da osveti tvojom kàrvcom
Pobratima ljubljenoga:
Komu glavu màrtvu gleda
S běle kule dvora tvoga.

III.

HRANILOVIĆ.

Čuješ more! izidji mi
Sad na mejdan, Asanaga!
Da vidimo koga rodi
Bolja srěća, bolja majka;
Da vidimo tko je jači
Tvoj Muamet il kàrst častan?

ASANAGA.

Kog si roda i plemena,
Ubila te glava luda!
Što me zoveš ti na mejdan,
Da ga dèlim s tobom junak,
Koj sam mnoge mejdandžie
Pogubio već bez truda.

HRANILOVIĆ.

Šta me pitaš za rod, pleme,
Poturice jedna, danas?
Kog sam roda kazat će ti
Bedenovi Senja grada,

Nit plemena ja se stidim;
Mnoga pèsan proslavlja ga.
A tko ja sam, kazat će ti
Ako Bog da pobre glava.

ASANAGA.

Ta to si ti Hranilović,
Što mi ubi vèrna druga,
Ala kerim! ta došo je
Dan osvete, dan mog sunca!
Neće Bogme danas s tobom
Esapit se děca luda. —
Šta? da li si poludio,
Da li si ti sišo s uma,
Da ti smieš izić na dan,
Gdě te sreta Asan junak?..
Doba danah zelenieh
Da li ti je omàrznula?
Što ne žališ svoje ljube,
Od lèpote kà je kruna;
Kòj ću tebi na sramotu
Ljubit obraz pun razbludah —
Nasrěd Senja bèla grada,
Baš gdě stoji tvoja kula.

HRANILOVIĆ.

Ne hvastaj se zahvalami,
Kurvo jedna, Asanaga!
Nežalim ja svog života,
Nežalim ja mladih danah,
Već mi se je napojila
Dosta Turske kàrvce sablja;
Do umora vaših glavah
Sabljom ruka nasěcala.
Šta spominješ moju ljubu,
Doista je lěpa mlada;
Niti nad njom niti do nje
Nima ti je carski saraj.
Nu ne stoji samo u njoj
Moje sàrce, moja slava;
Jerbo nisam nježno Ture,
Tek uz ženah junak hrabar,
Već kàrštjanin koj vojuje,
Kàrv prolěva za kàrst častan;
I Slavjanin koi màrzi
Život tašti i bezslavan —
Kó tamnicu kuću tužnu,
U koj nima živa zraka.
Stoga (znaj) ja živim, gorim

Te ja hvalim Boga danas,
Što će pasti, ako Bog da!
Pod mom sabljom tvoja glava.
Nu ak uzktě bojna srěća,
Te ja od tvê padem danas,
To je meni porodila
Ljuba porod sinka jaka,
Koj će lěpo danas sutra
Osvetiti svoga ćaćka .....
A sad muči, nisam došo,
Poturice Asanaga!
Da se s tobom ja natičem
Ovdě rěčma kano baba,
Nu sam došo da junački
Mejdan dělim, Asanaga!
Udri dakle , neka tvoja
Odgovori britka sablja! ...

— — — — — —

— — — — — —

IV.

Vedro j'sunce obasjalo
Zlatne kàrste Senja grada,
A pred gradom na poljani
Stoji tabor od dušmanah:
Trista šatór razapeto
Navezenih kitom zlata.
Nasrěd bělih těh šatorah
Asanagin šator krasan.
Na njem zlatna jest jabuka,
Peluměsec na njem strašan,
Na vàrh kojeg naměšten je
Dragi kamen — alem sjajan,
Koj se blista srěd polnoći
Kano sunce srěd poldana.
Ma gdě si ti, zahvalniče,
Silni aga Asanaga!
Što ti junak Hranilović
U njem vino pije danas?
Gdě je tvoja silna vojska,
Nedobitna družba sada,
Što kaurska pred šatori
Kolo vodi četa mlada?

Nasrěd polja truplo leži,
Nesahranjen vodja spava;
Pored njega s desne s lěve
Trupla njegvih od momakah.
Ob noć tuli sa gorice
Bez pokoja kurjak gladan,
Jer on njuši već kàrvave
Màrtve trupe od junakah. —
Ob noć blědom měsečinom
S bělih kulah Senja grada
Strašno glede na poljanu
Màrtve glave od Turakah.
A medj njimi najstrašnie
Gleda jedna grozna glava,
Od koje se prepadaju
Děca, seke Senja grada.
Glè jih miri Hranilović,
Slavni junak od mejdana:
«Nedàrktjite, luda děco,
I vi seke Senja grada!
Jer neće već uzkàrsnuti
Poturica Asanaga.«

Zora i Bogdan.

— ἐκ Διός ἐστι ὄνειρον.
Homir.

1. Sanak.

Oj Bogdane, oj Bogdane!
Moje dobro, moja dušo!
Siono ljube tvoja usta,
Ljubiš-li ti tako s dušom? —

Čudna děvo, krasna Zoro!
Moje zlato, moja kruno!
Kako može o tom sumljat
Sàrce sada raja puno!

Oj Bogdane, oj Bogdane,
Moje dobro, moja dušo!
Ja věrovah kò u spàsa
U te, dragi, stalno puno;
Nu me skoro san uplaši
Posrěd noći sinoć hudo,

Vidih u snu, na kolěnu
Da mi sloni ti razbludno,
Čelivajuć prame, čelo,
Lica, oči s vatrom dugom;
Nu kad k ustam ti priniknu,
Ljubeć kano děte ludo,
Činilo se, jednom tvojih
Da iz ustih mraz je udro,
Razteko se po utrobi
Kano otrov s běsnom mukom,
A na blěda usta kàrvca
Da probila — te ja umroh.
Planuh iza sna kan oganj
Kad prinose listje suho ....
Sve se jurve sitne zvězde
Posakriše neba u dvor,
Tek kò ribje oko světla
Još danica sjaše krugom,
A měsec se na zapadu
Pripasao tmastom prugom ....
Znam da j' ljubav rajska ćerca,
Al se druži rado s sumljom ....
Oćeš li me ljubit stalno?
Kaži pravo, moja dušo!

Čudna děvo, krasna Zoro!
Moje zlato, moja kruno!
San je klapnja, Bog istina,
A ti, draga, dète ludo.
Nekaže-li svak ti uzdah
Sa cělovah živom munjom,
Da tvoj Bogdan bit će věran
Čak do groba Lade službom.

2. Oproštaj.

Čuješ dušo, krasna Zoro!
Moje sàrce, moje zlato!
Car nam šalje drobne liste
Po krajini ovoj našoj,
Pozivajuć sve junake,
Da sastave kolo slavno
Da sastave jednu vojsku
Oružanu bojnom spravom,
Pa na vraga da udare,
Koj je slavnu Krajnu sharo,
Da se š njime ogledaju
Na mejdanu na junačkom,
Čija bitće slavna Krajna,
Bistra Kupa s rodnom Savom?

I ja hoću poć s Hàrvati
Jednokàrvnòm, věrnom bratjom,
Da vojujem za slobodu,
I kàrst častan ko muž hrabro.
Car će meni nagraditi
Věrnu službu i junaštvo;
Mene opet podpomoći
Dědov blagom, dostojanstvom.

Čuješ, dušo, prema jugu,
Něgda puna bělih gradov,
Stoji zemlja žitoplodna,
Dokle staše Sàrbsko carstvo.
Medju timi (znaj) gradovi
Jest Kruševac, město slavno,
Gdě se pleme děda moga
Porodilo i procvalo....
Died moj je pàrvi bio
Na divanu sàrbskim carom,
Do kolěna sědeć pio
Màrko vino sa Lazarom.
Njemu bude starešinstvo
Mnogìm pěsmam izpěvano —
Starešinstvo i gospodstvo
I sinovah čast, junaštvo.

Nu na jadan onaj danak
(Nikad sunca negleďao!)
Gdě prodade i izdade
Vuk Branković Sàrbsko carstvo,
Gdě propade ban Strahinja
I Toplica sa Ivanom
Tu propade i Jug Bogdan
S devet sinah turskom sabljom.
Tek najmladji děte Gojko,
Koje nije još doraslo
Nit do konja nit do sablje,
Kod kolěvke osta zdravo.
Njega odni na svom krilu
U Němačku sluga Ranko,
Kaď oteše naš grad Turci
Sa krajinom svom ostalom.
Nauči ga konja jašit,
Vladat kopjem, vladat sabljom.
Tu se j' junak oženio
S Hàrvaticom ženom krasnom,
Dobrih konjah najašio,
Turskih glavah nasěcao,
Doklem i on platio je
Svu slobodu svojom glavom,
Nakon sebe neostaviv

Ništa nego ime slavno,
I mene i bratca Božka,
Děte ludo, i nejako.
Hvala Bogu! što do konja
I do sablje već dorasoh
Te ja mogu stat u kolo
Za dom, za rod i kàrštjanstvo....
Čuj u našem rodu děda
Imadjaše proročanstvo,
Da će pasti rad nesloge
Sila Sàrbska s bojnom slavom:
Ali isto kobno kaže
Děda moga proročanstvo,
Da nam višnji oprostit će,
Opet vratit vrěme zlatno,
Gdi će Turska demešćija
Past pod našom světlom sabljom,
Klanjati se poluměsec
Kàrstu moćnom pravoslavnom,
Nestat kletog bratskog jeda,
Ki nam gradi ovdě pako!
Gdi će kuma kum poštovat,
Brat opet zvat brata bratom,
A pobratim s posestrimom
Nepostupat već bezsramno.

O! Bog će se smilovati
Nad nesrěćom groznom našom,
Koju si mi ko prokletstvo
Slěpi na vrat nakopasmo:
Te će dati, izbavljenje
Da će doći skoro amo.
Silna jeste naša vojska
Koju sada oružamo.
Otet ćemo — ako Bog da!
Š njom svu Sàrbsku s Bosnom slavnom.
Tu ću i ja na Kruševac
Posaditi kàrst s barjakom.
Tu ćeš tada ti šetati
Moja dušo, moje zlato!
Kao gospoja od Kruševca
I ostalih bělih gradov,
Tu ovijat gàrdne rane
Sirotinji bratji sa mnom
Učiti ju k nebu gledat
Opet smělo i upravo
Dok privikne k bělom danku,
K jasnom suncu oko slabo.....
Nu ako bi na mejdanu
Pao pod britkom turskom sabljom,
To past neće mlad Jugović

Bez odměne i bezslavno...
Budi stalna ja ću doći.
S Bogom ostaj, moje zlato!

3. Boj.

Bojak biše do dvě vojske
Sa kàrštjanskom četa turska —
Sve za Sisak na krajini
Město snage i oružja.
Sila je tu vojne děce
Na mejdanu izginula
Dok pod svetim kàrstom častnim
Alaj-barjak pade u prah.
I naš Bogdan hàrvo sė je
Za slòbodu kano junak;
Nu šta se je š njime sbilo:
Stiže li ga smàrtni udar,
Il promaši u svoj hitnji,
Razaznat je zbilja muka.
Někoj momak kažà Zori
Za ustavit potok suzah,
Da ga odvest vidili su
U Carigrad kano sužnja.
Drugi: da se poturčio

Zavěrio krasnim bulam,
Po njem njojzi poručujuć
Nek za vojna pojde druga.
Nu zakle se krasna Zora:
Bio nevěran, věren bulam,
Il zarobljen ili mártav,
Čekati ga kano druga.

4. Prosioci.

Pod Turjačkom lipom sědi
S otcem svojim Zora mlada,
K njoj dolaze vitezovi
Od istoka i zapada;
K njoj dolaze prosioci
Sve gospoda izabrana;
I banović od Hàrvatske
Liep kano běli danak
Dodje prosit s družbom svojom,
Nudeć pàrsten zlatni darak.
Te tja daljne iz Němačke
Prose slavom gàrba stara,
I dědovah silom božjom, —
Prose, prose al badava:
Krasna Zora sve jednako

U ljubavi, věri stalna
Željno čeka svoga dragog
Kano drugi dan sastanka,
Čeka lěto jedno drugo,
Jur i tretje lěto nastà, —
Čeka, čeka, nu niema
Te niema već Bogdana.

5. Poslušnost.

Pod Turjačkom lipom vàrvi
Opet sila prosiocah,
Sluge vode vrane konje,
U podrume běla dvora.
A u dvoru rujno vince
Pije družba mladih gostah,
Nazdravljujuć Zori lěpoj
Bez ikakva prigovora.
Bogme ima běla světa
Na četiri strane dosta;
Al njoj nima nigdě druge,
Bila žena il děvojka,
Bila ista u gorici
Vila žena zlatokosa,
Jer Turjačka ćerca sama

Jest milina i dragota..
Lěpa biaše u raskoši
A još lěpša jest žalostna,
Kano sunce kroz oblačac
Kad izlazi od istoka....
Družba pije, nazdravljuje;
Al nemari za to Zora;
Šum veselja ode mimo
Vrata sàrca njezinoga
Kan od kàrčme kad prolazi
Šum cèrkvenih kraj prozorah.

Oko moje i ručica —
Zòro, draga ćerco moja!
Gàrdno sam ti ostario
Za kuću se brinuć dosta.
Ni pod starost nimam časa
Utàrt s čela grad od znòja.
Nimam komu izručiti
Gospodarstvo grada svoga.
Puno brigah već pregorěh
S tebe kano blagi otac,
Nadajuć se da razabrat
Tužno sàrce oće doba;
Al nemože odolěti

Duže milost sȁrca moga,
Znaj i pesak najmekčii
U tvȁrd kamen čas pretvora.
Danas trěba da saznadeš
Ti konačno volju otca.
Evo světla duždovića
Lěpa tvoga prosioca!
Vȁrzi na stran travnu tugu,
I čekanje tašto kó san,
Podji za njeg u stolicu
Sile, slave prěko mora,
Da me minc edarede
Za unukom želja moćna,
Da mȃ š njìm se razgovori
Starost jadna i žalostna,
Da bez brige za čast kuće
Mogu unić u dvor groba.
Kod njega će bit ti dobro,
Prebolět će duša tvoja.
Nu ak nećeš da poslušaš
Volju, savět ćaćka dobra,
Neću te zvȁt ćercom Zorom,
Tako meni višnjeg Boga!

O prem jadne věrenice!
Stražnja ode nada tvoja,
Stražnja lanca (koj je tebe
Za svět vezô) puče pola,
Ko jeseni list od větra
Sva uzdarkta od govora,
Kó zastěni mrazom zelen,
Sva zastěni jadom Zora.
Nu Slovenki věk poslušnost
Biva sveta kó rěč božja:
Premda s jada nemogaše
Proizněti niti slovca,
Pak da oće poslušati
Šta zaktěva rěč od otca,
Niknu glavom lica blěda
Kó bez sunca rana zora.

6. Věra.

Sunce usnu na zapadu
Sa kàrvavim licem tužno,
I noć stigne te sakrije
Sitne zvězde neba u dvor,
Ma šta je svih zvězdah briga,
Kojim blista nebo čudno,

U Turjaku po dvoranah
Lěpših zvězdah ima puno,
Gdě igraju s podružnici
S duždovića mladom družbom.
Turjački je na čast pozvô
Rod s gospodom svom okružnom,
Jer se oće danas věnčat
S krasnom Zorom sinak duždov.
Od gospode sve po gradu
Do polnoći vàrvi šumno,
Pa ne smotre divne igre,
Kû grom igra s sekom munjom.
Nu ju smotri sama Zora
Ka u sobi moli tužno
Za spasenje duše svoje
Pred kàrstome kasno u noć.
Vidi čuje plaho nebo
Kò se lomi s groznom bukom,
Kò oblake sěče munja
I grom trěska s gnjevnim dumom.

»Oj Bogdane oj Bogdane!
Ta ti ovdě, moja dušo!
Vikne plane jadna Zora
Prigàrli ga k sebi rukom. —

»Gdě si bio? ja sam tebe
Ah čekala davno dugo....
Protàrpěla s tebe, dragi,
Mnogu brigu s mnogom mukom...
Nu dobro je opet meni —
Ti si došo, moja dušo!.....
Gdě si bio? tako kasno,
I vrěmenu u tom burnom....
Zašto tako ti problědnu?...
Ah oko je tvoje mutno!....
I ruke su studenate
Kan da j' sàrce tvê smàrznulo.«
»»Moja, draga rajska Zoro!
Moje zlato, moja kruno!
Kraj kàrvave Kupe usnuh
Ono slavno žarko jutro —
Věran rodu ilirskomu,
Věran Tebi, moja kruno!
Usnuh s rěčma na ustima:
»S Bogom Zoro! s Bogom dušo!«
Pak sam lěpi sanak snio,
Svedj o tebi, draga, tu noć.
Tù zakasnih nemogući
Razastat se sa snom dugo,
Te mi lice potamnělo

Sve od sanka sladkodugog....
Ti si ljubav obranila,
S kom te Bog je nadahnuo....
Primi s toga ovaj cělov —
Sa uzdašcem, věrom punom.
Višnji Bog je naju složio
Tja do groba svojom rukom,
Pak će ljubav našu čuvat
I nad grobom, moja kruno! —

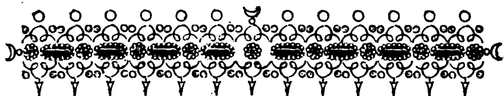
Oj Bogdane oj Bogdane,
Moje dobro, moja dušo!
Ah tvoj uzdah sàrce reže,
Kó led me je cělov udro,
Razteko se po utrobi
Kano otrov s běsnom mukom.
Ah pod tvojim zimnim ustam
Razstavlja se tělo s dušom....
S Bogom ostaj, moj Bogdane!
Blago mi je....s Bogom, dušo!

Tim unide drugarica
Mlade Zore sàrce družno,
Da probudi i oděne
Oděćicom nju zaručnom!

Nu pod kàrst se Zora sruši
Kó pod dàrvo listje suho.
Mah prolěti, bi reć, strěla
Glas po gradu sa jaukom.
Dodju, dižu jadnu Zoru,
Bude tělo neprobudno,
Dižu, bude i premiču,
Dižu bude al zaludo!
Očice su izgorěle
Ruke smàrzle, sàrce puklo,
A na usta udariše
Běle pěne s kàrvcom rujnom

Danak svanu! sve se zvězde
Posakriše neba u dvor,
Tek kó ribje oko světla
Još danica sjaše krugom,
A měsec se na zapadu
Pripasao tmastom prugom.
Mlad duždović oděli se
Put Mletakah s lěpom družbom;
A za njim se porazide
Rod s gospodom svom okružnom.
Sam ostaše jadan otac,
Plačuć kano děte ludo.

IZJASNJENJE.

U ovoj knjižici ima i baladah i romancah. Nu šta znače ove dvě u našoj literaturi skoro nečuvene rěči? Šta je *balada*, i šta *romanca?* ili koja izmedju njiuh vlada razlika? — U tome se predmetu svikolici krasoslovci slažu, da su balade i romance epopeje *en miniature.* Nu neslažu se njihova mnjenja o značaju, koi razlikuje *baladu* od *romance.* Jedni kažu, da jih čin i oděća (t. j. jezik, kojim je čin izveden) opreděljuje, zaključujući da kod balade valja da je čin junački, žestok, zamàršen, čemu trěba da odgovara i jezik; gde naproti tomu čin romance biva ženski, nježan, prost, a jezik činu odgovarajuć, naime lagak, ili (kao što se kaže) igrajuć. Drugi opet estetici drugu metju razliku. A někoji sude, da razlika zavisi jedino od obraza ili forme, u kojoj se ove pěsni izvode, s kojim se mnjenjem i ja slažem, uputjen, da ovdě (pokoliko su meni literature germanskih i romanskih narodah poznate) druge razlike neima, nego što je narodna, t. j. da južnozapadni (romanski) narodi imadu ponajviše *romancah*, a sěvero-zapadni (germanski) *baladah* *). Dàržeć se toga mnjenja, metnuo

*) Da imade u najnoviem věku takodjer u Francezah i Talianah baladah, i naprotiv tomu u Němacah i Englezah romancah, to su plod i poslědci medjusobnoga literarnog upoznavanja istih narodah u noviem vrěmenu.

sam mnoge komade u pàrvi razred (baladah), koi bi se valjda (polag mnjenja drugih) uvàrstiti imali, u drugi razred; suprot tomu uložio u drugoga — komade, koji bi se valjada (po činu i oděći sudeć) pristojali bili boljma za pàrvi razred. Samo jedan jedini komad: »*kratka srěća*« umako se je u pàrvi razred; koi polag svoga obraza spada u drugi.

S mnogih sam već stranah slušao, da několičini izmedju naših domorodaoah ova vàrsta od poezie nije u ćud, koji kažu, da su balade i romance plod tudjih literaturah, kojega nevalja uvoditi u ilirsku literaturu kao stvar, koja s narodnim njezinim duhom nesudara. U tomu se ja mnjenju nikako š njimi slagati nemogu, jerbo sudim, da naš narod (kao i svi gotovo ostali narodi) tu struku pěsamah već imade, nu pod drugim nam imenom poznatu. U koi će razred spadati veći dio naših narodnih pěsamah (ako ih oćemo da uzporedimo polag pravilah estetičnih) — ako ne u razred baladah i romancah? Koi jih odlikuje duh (ako ono oduzmemo, šta svaki narod imade svojeg vlastitoga, značajnoga) ako ne onaj, koi živi u baladah i romancah tudjih narodah. Može se obavěstiti o tome svaki čitatelj, koi uzporedi němačke, englezke balade i španjolske romance s našimi narodnimi pěsmami. Taj se isti priměr može uzeti takodjer od pěsamah ostalih narodah, n. p. Talianah, Francezah i Romajah (Novo-Gàrkah). Kolika vlada srodnost i shodnost u struci i obrazu! Tko nije odmah pomislio na naše junačke pěsme, koi je priliku imao čitati španjolske: *Romances del emperador Carlos y delos doze pares* ili one: *del cid el campeador?* Kao priměr naći ćeš, umni štioče, romancu »Sužanj« u ovoj knjižici koja je ma-

lo ne rěč po rěč prevedena iz španjolskoga — Ja dakle u ovom dělcu ništa tudjega ili neobičnoga neuvodim, nego samo golo ime. Šta se tiče duha, koi u njoj živi, to sudim, da neće biti čitatelju stran, zašto su i tu bile moje neprestane pratilice i učiteljice narodne pěsme. Što imade u njih većoj strani čitateljah naših valjda nepoznatoga, bit će forma od romancah, koje sam sa svim na španjolski način s priglasci (assonancami) složio, o kojih će biti još u ovoj knjižici na svomu městu govor. — Priklopio sam i ovome dělcu několiko izjasnjenjah. Istina Bog nijednoj dobroj pěsmi komentara netrěba; nu mi Slavjani za sada još, gdě sebe (tako rekuć) najmanje poznajemo, izběći nemožemo, da vlastite proizvode s takovimi štakami i repovi u běli svět nešaljemo. — Naći ćeš, dragi štioče, i mali rěčnik od manje poznatih osobito stranih rečih, kojeg priklopih za odgovoriti želji jedne strane čitateljah, kojim podpuni nauk narodnoga jezika nije zanat, kao i za zadovolit želji onih, koji nisu toliko imući, da si mogu nabaviti sve rěčnike i knjige, po kojih je nebrojeno blago našega prekrasnoga jezika raztrešeno. — Pridao sam takodjer straga dělca čestita imena (p. n.) gg. predplatnikah, za da svaki od slavne gospode domorodacah uviditi može, nakoliko se podupire predplatom izdavanje knjigah, koje mi zapadni Iliri pišemo. Istina, broj je predplatnikah za Horvatsko (osobito za Zagreb) dosta znatan. Što se to isto nemože kazati i o ostalih varoših i predělih, po kojih naš narod stoji, tomu je uzrok àrdjavo stanje našeg knjigotàržtva ili (bolje rekuć) tuga, što mi još nikakovih knjigotàržacah ili ljudih neimamo, kojim bi bilo do razprodavanja i razpošiljanja knjigah ilirskih. A

taj se nedostatak (da mimogredce jednu veliku potrěboću odkrijemo) donle dignuti neće, dok koje od domorodnih družtvah na taj poso svojih očiuh milostivo neobrati, ili dok se novo u tom smislu i duhu družtvo nesloži. Dok toga neuzbude, ostat će u prahu i zaboravnosti tolike sbirke prekrasnih naših narodnih pěsamah, kao i rědki rukopisi izvàrstnih starih pisaocah Dubrovačkih i Slavonskih — pored boljih pisamah onih živućih literatorah, koji neimadu toliko privatna imětka, za moći jedan dio na izdavanje svojih dělah obratjati, ili koji se neuztežu baciti vas stid, od stida li rumenim obrazom iti od kuće do kuće prosjački moleć:

Nebi li se duša našla,
Koja bi se smilovala,
I na Boga pogledala —

t. j. predplatila na novo izlazeće njegovo dělce s několiko grošah. — Može biti da imade još gděkojega slavnoga gospodina predbrojnika, koi svoga imena ovdi neće naći. Nu takovu gospodu Mecenate (kao što su za nas svi predbrojnici) molim, da meni nezaměre. Ako jih nema u knjizi, to je bilo doista (barem od moje strane) naravski nemoguće, da jih metnem t. j. bilo znamenje, da jih još u ruke primio nisam.

U Zagrebu na dan velike gospojine t. g.

Balade.

Str. 19. *Ti bi reko: od jezera*
Čuo sam dèklicu.

Rèči, koje sam u *Djulabiah* (str. 155.) naveo o *morskih deklicah*, čuo sam od ljudih u mom zavičaju Štajeru. Nu na lètošnjem putu prikupio sam još mnoge različite vèsti o njih, pa se uvèrio, da se još svigdè, kuda se razprostire ilirska rèč, znade za ova nježna, blago- i čudotvorna ženska bitja*). — U Dolenskoj Krajnske uz medjaš Horvatski, gdè tako nazvani *bèli Krajnci* (prie nazvani pravim imenom *Horvati*) i *Vlasi* (Uskoci Bosanski i Lički) stoje, imenuju jih kao u dolnjih stranah domovine *Vile*, pa se o njih pripovèda ono isto, što pripovèda *Vuk* u svom rèčniku. Kažu takodjer, da imade ljudih, koji su Vilu vidèli na razkàrštju u šumi, gdè je ležala i spavala, pa jih je srètne učinila, bivši oni nad njom (Vilom) načinili sènku od zelenih granah, za da uklone žarke sunčane zràke, koji su joj udarali u prekrasno lice. — U ostaloj Dolenskoj nazivlju se *Rojenice* (Rodjenice), te se pripovèda, da svaki čovèk, odmah kako se rodi, dobije svoju zvèzdu na nebu i svoju Rojenicu na

*) Pače kod istih susèdnih Nèmacah Labudske doline (Lavantthal) poznate su pod imenom: *heidnische Weiberl*, gdè se još i mèsta kažu, gdè su one prebivale.

zemlji, koja proriče njegovu buduću srěću *). U Gorenskom (Krajnske) zovu jih po najviše i najčestje *ajdovske dèklice*. U drugih se opet stranah Gorenske kao i na Słověnskom Koruške zovu: *čiste žene*, *běle žene* (sravnaj českosl. *bjlé panj*). Na Zilskom Koruške takodjer *želik* (selig?) *žene*. U svih tih stranah poznate su kao dobroćudna i blagotvorna bitja, koja čine seljanu mnoge službe, n. p. proriču mu, kad je vrěme, gdě valja sějati, i šta trěba da sěja. Pripověděla mi je u Bledu (Feldes) stara Gorenka, da je bio někoj seljanin dobro poznat s takvom jednom ženom, koja mu je světovala da neka ide u nevrěme sějati boba, šta on i učini. Nu malo poslě toga izniknuše, eto čuda! město boba same jele, koje u malo vrěme toli visoko porastu, da svekoliko susědstvo stade čuditi se i směјati nad tim divnim bobom. Nu seljanin razsàrdi se i razljuti tako žestoko, da uze

*) Kažu, da su babe, koje su kupale někoje nekàršteno jošte děte, čule, gdě je Rojenica iz jednog kuta sobe tiho proiznesla rěč, da će biti to děte velik kradljivica. Tu se iznajde odmah jedna iz medju tih babah, koja se prihvati posla, da izlěči děte od te opake strasti, izrěže naime njemu iz pod palca malenu jèdnu žicu, koja, kad ju prinesoše k novčiću, odmah stade igrati, skakati i previjati se — U starih càrkvenoslov. rukopisah staroga zavěta prevedeno se nalazi τύχη = *Roždenica* (gl. knj. Isaia). Na istom je městu prevedena rěč δαιμόνιον = *Rod*; o kojem bitju ipak još kod naroda dosad traga nalazio nisam. — I u Ruskoj se je još u staro vrème znalo za *Roždenice*, o čem svědoče stare prodike. — U drugih se opet stranah Krajnske pripověda, da tri *Rojenice* ulaze u kuću, kad koja žena rodi, no *kuda* ulaze? to nitko nemože viděti; nego kad izlaze, ako měsec světi, to jih vidi rodinja obučene oděćom, kao što ju nosi dûga (Iris), gdě odlaze ostavivši dětetu dare. — Tko još znade više o njih? Nebi li pokupio sve, pa meni priobćiti izvolio? Neznade li se gdě za *Roda*? Nije li *Rod* blizu *Božića*?

sěkiru, pa udri po tom čudnom bilju. Nu eto ti drugoga čuda! Kako se koja od tih jelah obori, to se iz stabla skotura sam debeli bob, a to u tolikom obilju, da mu ga je to lěto više obrodilo nego svemu kolikomu směјućemu se susědstvu. — A u Zilskom pripovědaju, da je nestašna jedna *bela žena* proso plějući sve latovje izpočupala, pak opet naopako, t. j. město korenja vàrhove u zemlju sposadila. Seljanin se nada tim začudi mnijući, da će sve propasti; nu sa svim time kad dodje vrěme žetve, toliko ga nažnje, koliko ga za dvě druge godine nažeo nije *).

Str. 25. *Jur su kosci nizko došli,*
Bit će već tri sata.

Kosci zovu se u Štajeru jedan red od zvězdah, polag kojih se prosti narod po lětu noćju vlada. Obično izidje gospodar ili gospodarica iz pred kuće, pogleda na nebo, udje opet u sobu kažuć: *Kosci su že nizko: ta ili ta vüra je: deca stante!* Děkle podrane, te idju na svoj poso. Gospodar ide medju tim u konjušnicu zvati *hlapce* (sluge), neka urane i konjem polože, ako su već kod kuće. — I po dolnjoj strani domovine valja da su poznati, jerbo *Kanižlić* u svojoj krasnoj *Rožalii* navodi izmedju drugih narodnih imenah zvězdah takodjer ime *Kosci*. Primorci se isto tako vladaju polag zvězdah, koje zovu *Vlašići*. A Jarnik imade u svome

*) U Českoj se pripověda za někakvu *Poledničku*, ženu, koja pomaže žeteljicam žeti, nu nitko je ipak tu viditi nemože. Kad ima odviše velike vrućine oko pódne, to ona ide na obale potoka ili rěke, pa tamo veoma nemilo zaplače.

Etymologiku *Vlastovke*, koje prevodi němačkimi *Ramstäbe* *).

Str. 26. *Već na klupi zahàrkó je*
Pijan starešina.

Starešinom zovu po čitavoj gornjoj strani naše domovine *vènčanoga kuma* (Trauungsbeistand). Imade i nevěsta svoga starešinu kao i mladoženja. Dužnost mladoženjina starešine jest: zaprositi děvojku, i poći na dan věnčanja kao kolovodja sa svatovi po nju u kuću majčinu. U càrkvi stoji uz mladoženju, a kad se piruje, sědi za stolom pàrvi do njega. Poso nevěstina starešine jest: čuvati děvojku do dana věnčanoga, da se nesbije kakova golema sramota; te je taj dan običnim narodnim načinom izručuje svatom, kad dodju po nju. Kod stola (mislim) da i on sědi pàrvi do nje. I za miraz valja da se pogode starešine. Nu o tome obširie (ako bog da) na svome městu.

Str. 27. *Ruke lome majka, kuma*
I družice mlade....

Družice ili *svatevce* zovu se one dvě lěpo cvětjem i koječim izkitjene děvojke, koje kao drugi-

*) U Ruskom ima takodjer jedna vàrsta zvězdah, koje se zovu *Kosary*. U càrkvenoslov. naći ćeš *Vlasošeljce*, a opet na drugom městu *Vlasošelište* s πλέαδες (obširnia čitat možeš o tome u Slavinu novog izdanja od W. Hanke, Prag 1834 str. 280). — To se pita: šta je koren od tih *Kosacah* ili *kosa* (falx) ili *kosa* (coma)? Kod nas kod kuće kažu, da se zovu zato tako, što stoje na nebu u onakom redu kao kosci, kada kose livadu. A za *kosu* (coma) govore primorski *Vlašići*, ako su to one iste zvězde. Nestoje li pored toga u kakovom savezu s *losom Bereničinom* (coma Berenices)? Istina Bog i tudě mi opet s Hamletom uzkliknuti moramo: „Ima puno stvarih i na nebu i na zemlji, kojih se još san naše mudrosti ni dodirnuo nije.“

rice stoje uz nevěstu i mladoženju. Njih u cárkvu vode do dva *druga* (djevera, Brautführer), koji i kod stola uz njih sěde dvoreći jih, t. j. predlažuć na tanjir jěstvine, i na drobne razrězuć kamade. U gornjih naših stranah za veliku se dàrži sramotu, ako *svatevca* koja što uzme svojom rukom na svoj tanjir, nego ona valja da čeka, dok joj drug ne predloži i ne razkomadi, pa i mnogo jěsti nepristoji se, nego valja, da se dade mnogo nukati i ponudjati. Zato se kaže prirěčje o ženskih glavah, koje kod stola neće da jědu: «*Dèrži se kakti svatevca* (*družica*). — U Primorju se zovu *prve divice.* U dolnjih stranah izvan varošah, gdě se ovakove děvojke zovu *krancle* (Kranzeljungfern) neima toga običaja. U narodnih pěsmah, koje se kod Bosanske bratje muslemah poju, čitao sam višeputah o někakvih *jendjibulah.* Valja da su te *jendjibule* naše *družice* ili *svatevce.*

Str. 28. *Perun stvori za Ladu*
Pitome gàrlice.

Za pričicu *o gàrlicah* spominjem se, da sam ju čuo pripovědat od pokojne moje tete Marine, već u pàrvoj mojoj dobi, još mnogo prije nego što sam se počeo učiti něma čki, što je dakle bilo prije 13. moje godine. God. 1836. budući na praznikah kod sestre, čuo sam je opet od netjakinje sedamgodišnje děvojčice, koja ju pripověda še svome u kolěvci još bivšemu trogodišnjemu bratcu. Tu sam ju odmah i složio u rižme (barem za onda kako tako) za preněti toli lěpu i nježnu stvar takojer u višji krug literature naše. Na lětošnjem putu, dobio sam u Krajnskoj jednu istoga predmeta narodnu pěsmu, koje poradi njezine dužine

ovdi uložiti nemogu, nu naći će svoje město u drugom ili tretjem razdělku narodnih pěsamah moje sbirke. — Muževi, koje napominje četveroredak:

«Nečuješ li cviliti
Drago děte tvoje,
Kom se neće smiliti.
Ki se dècom goje.»

jesu oni kod naše bratje u Mariborskom kotaru Štajerske u pověstih poznati *Pesjani* (Ptolomaeovi Besi, *Βέσσοι?*) · narod ljudih divljih, po čitavom tělu kosmatih kao psi, město glave od čověčje prilike s glavom od pasje prilike. Pripověda se, da stoje prama istoku. Pokojna moja teta (Bog joj prostio dušu!) kazala mi je, da se zovu takodjer kalvini, te od ništa druga neživu, nego od nevine drobne děčice, koju kradu, ubijaju i žderu. Spominjam se još, da nisam nikad mogo bez někakvoga trepeta obratiti očiuh na ona bàrda železne i saladske stolice, koje je moći sa svim lako viditi s prodola, na kojem stoji naša rodna kuća; jerbo sam znao da ondě već stoje kalvini, od kojih se vide několiko hramah u zapadnom suncu lěskati. — Ako nebludim, da ista je pověst (*o Pesjanah*) poznata i kod Horvatskih Zagoracah, gdě jih nazivlju upravo *Pesoglavci.*

Str. 70. *O nikada negledala*
Te gradove, zlatne sobe,
Pune jadá, pune zála,
Pune vàrkah, pune zlobe —
Od otrova, gvozdja stan.

Neima može biti u čitavoj dogodovštini 14. i 15. stolětja nijedne vladajuće kuće, koja bi se u

toli kratko vrěme tolike bila domogla vlasti i tolika nabavila bogatstva, kao što se je domože i nabavi kuća Celjskih knezah (grofah). Od prostih vlastelih gradovah Sanecka i založenoga Celja uzpeše se, pridruživši si do mala mnoge druge gradove, na prestol *de facto* čitave Štajerske, Krajnske i Koruške. Čim se udade kći jednoga vladaoca ove knežke kuće za *Žiška* kralja Ugarskog bude knez Celjski takodjer za bana Hàrvatskoga postavljen, te po tom svojom vlastju ne samo u Hàrvatskoj, nego li kao ban takodjer u Ugarskoj prevagnu. Isti *Tvàrtko* kralj Bosanski, od kojeg se je ćercom bio oženio, odabra ga kao naslědnika u svojoj dàržavi, koju čast medjutim naš knez primiti nemogaše, budući bosanska gospoda nehtědoše da mu izruče kraljevinu. — Nu baš timi mnogostranimi savezi vladajućih kućah zametnu se u prestol njihov càrv propasti. — — Tu je zulum na toliko běsnio, da se je poslědnji novac oteo poddajniku, za moći platjati čitave obitelj plemićke i čete bezbožnih slugah koji se njihove strane dàržahu*). Na kakovom su glasu Celjani bili kod svojih susědah, može se zaključiti iz poslovice: »Laglje je s Mohametani nego li s Celjani — «

Na otom dvoru izmedju takovih razbludnih i opakih okolovštinah rodi se naš nesrětni *Fredrik*. Priroda ga je nadarila plemenitim i uljudnim sàrcem, nu odgojenje mu upravo na to idjaše, kako bi mu moglo prirodnu dobrotu izopačiti i izkoreniti. Već u pàrvoj dobi junačkih lětah oženi ga

*) Tu se imade i tražiti početak siromaštva celjskih seljanah: razkomadjenje zemaljah, mnoge kojekakve stare daće i. t. d.

otac (vèrojatno proti njegovoj volji) s ćerju ugledne i moguće kuće Frangepanske. Nu neka govor nastavi dobrodušni starac *Valvasor*:

Graf Herman von Cylli, dieses Namens der Zweyte, hatte mit seiner Gemahlinn, zween junge Herren erzielt. Einer derselben, Namens Ludwig, erbte die, in Kärndten gelegene, Graffschaft Ortenburg: dem Zweyten mit Namen Friedrich, gab der Alte etliche Schlösser, nähmlich Stanischak, Samobor, Gurckfeld, Machau, Rudolphswerth und Landstrass. Denn selbige Örter waren damals denen Graffen von Cylli versetzt, und also in ihrer Gewalt. Also hatte Craff Friedrich seine eigene Wohnung und Hofhaltung zu Gurckfeld, und führte sein absonderliches Regiment.—Als man aber zählte 1422, verschied seine Gemahlinn welche eine von Modrusch gewest, und ward der Leichnam gen Cylli geführt, allda er, in dem Kloster, zur Ruhe gelegt worden.

Darob entstund ein starckes Gerücht, als ob ihr Herr, Graff Friedrich, sie im Bette erstickt hette, um, für die adliche Jungfrau, *Veronica* von Desinze, *) von deren schönen Blick er Feuer gefangen hatte, in selbigem seinem Ehebette Raum zu machen, zu ehlicher Verbindniss, und diejenige auch in seinen Armen zu haben, die er allbereit im Herzen hatte. Und weil drey Jahre nach seiner ersten Gemahlinn Hinfart, er, mit ihr Beylager hielt: ward der gemeine Argwohn desto stärker.

Ohn Zweifel hat dieser Verdacht eben sowohl seinem Vater die Gedanken eingenommen, und eine Rachgier wider Madame *Veronica* erweckt.

*) Polag svědočbe jednog lětopisca bila je onda Veronika pod imenom *biser Hàrvatski* poznata.

und vermutlich auch seinem Herrn Schwager dem Kaiser Sigismund, einen Verdruss gemacht. Doch kehrte man eine andere Ursache der Straffe vor, nemlich die Ungleichheit des Standes. Denn wiewohl es nichts unerhörtes, dass ein Graf, mit einer Edel-Dame, sich verheirathe: so wollten doch die Graffen von Cylli, ihrer Macht und Befreundung wegen, mit hohen Häusern, fürstlich betrachtet seyn: wie gemeinlich grosse Gewalt gross geachtet und mit geringerm Stande, wann kein sonderbarer Zusatz eines Nutzens dabey ist, unbefreundet seyn will. Weil dan der *Veronicae* Eltern nur des Ritterstandes waren, und Graff Friedrich sowol ohn seines Vaters Willen, als ohn seines Herrn Schwagers, des Kaisers, Rath, sie geeliget hatte: forderte der Kaiser ihn zu sich, in Ungarn, liess ihn, als er erschien, gefänglich annehmen, und zu seinem Vater, dem alten Graffen, Herman führen.

Dieser liess ihm alsofort Fesseln anlegen, folgends in einen verdeckten Wagen setzen, und nach Osterwitz, in der Graffschaft Cylli, in einen Thurn, bringen; darin er eine Zeitlang in den Eisen, wohlbewacht, vorlieb nehmen musste. Nach der Zeit führte man ihn gen Cylli, in die Burg, woselbst er dem Ritter, Jobst von Helfenberg, zur Verwahrung, anbefohlen. Allda zwang ihn der Alte, alle die Schlösser, so er ihm hatte eingeräumt, abzutreten. Und neben andern das in der Gottschee ligende Schloss, Friedrichstein, welches Graff Friedrich allererst neu-angefangen, uud aus dem Grund erhebt hatte. Damit dann auch die Steine den hohen Missfallen und Eifer dess Vaters empfinden mögten: zerstörte er dieses Schloss Friedrichstein, und brach es ab, bis auf den Grund. (Welche Einreissung dann

gnugsam zeugte, dass nicht der blosse väterliche Unwill über die ungleiche Heirath, sondern auch die schwere Beargwohnung dess gefangenen Sohns, mit der vermuteten Ermordung seiner vorigen Gemahlinn, einen solchen Zorn-Brand, bey dem Alten angezündt hette: Er sonst schwerlich, das erst neugebaute Schloss also würde ruinirt haben.)

Also lebte nun Madame *Veronica* ihres Herrn und Eh-Gemahls, wie auch aller desselben Schlösser und Herrschaften beraubt, dazu in stetter Furcht, für ihrem ergrimmten Schwäher; von dem sie nichts anders vermuthen kunnte, als dass derjenige, welcher, um Ihrent willen, seinen leiblichen Sohn so hart hielte, und allerdings vor siedender Zorn-Wut, ein so schönes Schloss-Gebäu abgebrochen hette, den schönen Bau ihres Leibes, und die Wohnung ihres holdseligen Lebens, gleichfalls abzubrechen, kein Bedenken tragen würde. Wesswegen sie ihren Aufenthalt, bey den wilden Thieren, suchen musste, und sich, nebenst etlichen ihrer Kammer-Jungfrauen, in den Wäldern verbergen, alda Furcht, Sorge, Angst, Hertzleid, Threnen, ihre tägliche Speise, Noth und Mangel ihre Fülle und Ersättigung waren. Wie dann aus unordentlichen Vermählungen, dergleichen bittre Früchte nicht selten erwachsen.

Weil aber die Augen der gewaltigen gar weit und scharf sehen, und derhalbeu die Ihrige besorgten, Graff Herrman dörffte allbereit, auf die Spuhr kommen seyn, in welcher Gegend sie sich versteckt hielte: erachteten sie, rahtsam zu seyn, dass man sie heimlich, in einem, vor Pettau im Felde liegenden, Thurn führte: als darinn man sie nicht so leicht würde suchen: brachten sie derhalben dahin.

Aber solches schlug zu ihrem Unglück hinaus. Es wachten für den regierenden Alten, allenthalben unterthänige Augen; also ward solches gar bald ausgespührt, und nach Hofe berichtet. Von dannen man hinschickte, sie abhohlen, nach Osterwitz führen, und allda in einen Thurn werfen liess. Daselbst musste das schöne Bild, eine gute Zeit in grossem Elende, gefangen sitzen, und vor Hunger schier verschmachten.

Endlich liess sie der alte Graff auf Cylli bringen, und stellete eine scharfe gerichtliche Klage wider sie an, mit ernstlicher Bemühung, Ihr durch Urtheil und Recht, den Kopff zu nehmen, und die Fackeln ihrer liebreitzenden Augen, welche seinen Sohn so ungebührlich entzündet hetten, in ihrem eigenem Blut auszuleschen. Er gab ihr Schuld, sie hette seinen Sohn durch Zauber-Künste dazugebracht, dass er sie geheirathet; über das ihm, dem Vater, mit Gifft, nach dem Leben gestrebt.

Allein es mangelte an gründlichem Beweis: darum kunnte ihr das Gericht nicht beykommen, mit einigem Schein des Rechtens: der Advocat, welchen man ihr hatte zulassen müssen, stritte für sie ritterlich, und sigte: und fand dissmal der sonst gemeinlich eintreffende heilige Spruch: »Was der Fürst will, dass spricht der Richter,« vor diesem redlichem Gericht, seinen Absatz.

Allein in dem Herzen der Gewaltigen, sitzt jemaln ein andres Recht verborgen, das heisst »Gewalt«, welches, wann das ordentliche Recht nicht, nach Wunsch, hinaus geht, zuletzt in offenbare Thätlichkeit leichtlich ausbricht. Dieses Rechtens gebrauchte sich auch Graff Herman. Weder der starcke Verdacht noch die Rachgier wollten dazu

einstimmen, dass er, ob gleich das Gericht mit Recht an sie kommen, noch ihr ein Urtheil auf den Hals fellen können, Sie darum sollte ledig, und auf freyen Fuss stellen: darum liess er sie wieder nach Osterwitz, in ihre vorige elende Herberge, führen, gänzlich entschlossen, durch Hunger und Durst sie dort so lange zu quälen, bis sie verschmachtete, und das Hungerschwert diejenige hinrichtete, welche des Advocatens Aufrichtigkeit dem Hencker-Schwert hatte entrückt.

Weil aber der Hunger-Tod so heftig nicht eylete, als wie seine Rachgier, und Ungedult: beordete er zween Ritter, welche das schönste Frauenbild, unterhalb Osterwitz, in einer Badwannen ersäufen liessen.

Ob solches eine Gerechtigkeit oder Grausamkeit und Tyranney zu tituliren, mag ein Vernünftiger Selbst urtheilen. Der alte Graff hat zwar in der Cillenischen Chronick, das Lob, dass er ein frommer Herr gewest. der gern Friede gestiftet, zwischen Armen und Reichen: aber in diesem Stuck, hat er sich, wie es scheint, den Zorn zu bald, und zu weit, übergeben lassen, und nicht so sehr dem Recht, als seinem Rach-Durst, den Lauff gelassen. Denn hatte er Fug und Recht, sie zu tödten; warum that er es nicht durch Urtheil, und Gericht? Hat demnach, in diesem Stuck, nicht gehandelt, wie er gesollt; sondern wie er gewollt, und mag wol vermutlicher unschuldig Blut hiemit auf sich geladeu, als schuldiges vergossen haben.

Gesetzt die erste Gemahlinn seines Sohnes Friedrich sey im Bette erstickt worden; so folgts darum noch nicht, dass es mit dieser *Veronicae*

Wissen und Willen geschehen. Verdacht und Argwohn seynd noch lange kein Beweis, noch Recht. Wann er nicht einmal berechtigt gewesen, mit der scharfen Angst Frage, sie peinlich anzugreifen: so hat ihm das Recht noch viel weniger zugelassen, sie umzubringen; ohne Ueberweisung, dass sie den Tod hette verdient.

Den todten Körper dieser so jämmerlich, unbarmherzig, und grausamlich ertränckten *Veronicae* führte man, gen Fraslau, zur Begräbniss. —

Indem es der unglückseligen *Veronicae* so kläglich erging, erkranckte Graff Friedrich vor grossem Kummer und Herzleide, über dem unbarmherzigen Tractament seiner Gemahlin, wesswegen der Vater ihn des Kerkers befreyte, und mit guten Medicamenten kuriren liess. — Nachdem der Alte nunmehr seinen Zorn, in dem Blute der armseligen *Veronicae* abgekühlt: ward er seinem Sohn endlich wiederum väterlich gewogen, und zwischen Ihnen gute Einigkeit gestiftet. Desswegen fertigte er nun denselben ab, mit allem seinem Hofgesinde, gen Rattmansdorff: allwo er zwey Jahre Hof hielt, und hernach auff Rom reisete, vermutlich Ablass zu holen, wegen dess, an seiner ersten Gemahlinn begangenen schlimmen Stückleins (so anders der Argwohn und das Gerücht, nicht falsch gewest). Auff selbiger Reise, ist er, vom Marckgraffen von Ferrar, gefangen genommen, aber von seinem Schwagern, Heinrich, Grafen von Görtz, mit einer Suma Geldes wieder erledigt worden.

Da hat er wieder angefangen, einige Schlösser zu bauen, ... und seiner so jämmerlich ertränckten, zweiten Gemahlinn Körper, von Frasslau wieder abholen, und nach *Geyrach*, ins Karthäuser-

Kloster, führen lassen: da man denselben zur Ruhe bestetigte......

Graf Friedrich hat, nach der Zeit, gleichwol noch lange gelebt, und das drei und neunzigste Jahr erreicht. —— Er war allbereits ein Neunziger, und setzte doch die Buhlerey sammt anderer Leichtfertigkeit, noch fort. Weswegen ihm einsmals ein guter Freund wolmeynendlich zuredete, Er sollte doch, weil nunmehr der Abend seines Lebens schon längst herbeigeruckt, und er zum Grabe so reiff, als wie eine über reiffe Birn zum Fallen, an sein Ende einmal gedenken, der Büberey Urlaub geben, und sich zum sterben bereiten. Aber demselben gab er als ein andrer Sardanapal, in dem der Epicur ganz vergraben, oder vielmehr wiederlebendig geworden war, diese saubre Antwort: O! ich hab meiner Sterblichkeit schon längst gedacht! und deswegen beschlossen, dass man auf mein Grab diese Leichschrift setzen soll:

Haec mihi porta ad inferos est;
Scio, quae reliqui: abundavi rebus omnibus,
Ex quibus nihil mecum fero, nisi quod bibi,
Adque edi, quodque inexhausta cupiditas
exhausit.

Sollte sich besser, für einen geylen Hund, oder wie Aristoteles, von des Sardanapals gleichgesinnter Leichenschrift, ertheilete, für einen Ochsen zum *Epitaphio* geschickt haben. — (*Valvasor*, topographisch-historische Beschreibung Krains 3. Theil, eilftes Buch, strana 200—204).

Ovako pripověda blagodušni starac *Valvasor*. — Da je *Fredrik* vruće i iskreno *Veroniku* ljubio zato govori njegova bolest poslě kako ga je otac

sionički razdružio š njome! to svědoči takojer njegova pomnja i věrnost, s kojom je posětjivao grob njezin u *Gorah* (Gayrach), dok ga i odtuda otac neodmami, za da mu čini zaboraviti taštu ljubav, šaljući ga u Rim; — a kamo neslědi mladjenačko sàrce, u kojem još toliko igra mlade, vruće, sione kàrvi, koliko u Fredrikovom, najpače gdě ga sa svih stranah obkoljivaju hitri dvornici, tašte větrogonje; ljudi kupljeni i kadri svojom ljubežnjivostju i slobodnimi načini svačji preobratit um, svačje otrovati sàrce? Po tako pakleno osnovanoj stazi sišavši mladi Fredrik s puta čestitosti udari na one gadne stranputice, na kojih ga nalazimo poslědnje vrěme njegova života. Njegove se krivnje i zablude nipošto izpričati nemogu, nego nam opet služe kao žalostan priměr, na kakve može zabluditi màrzke i gadne kolomije — ono sàrce (makar bilo najplemenitie), kojega na pravoj stazi nedàrži zdrava glava. —

Romance.

Prava je domovina *romancah* Španjolska. Tu je svaka skoro pěsma *romanca* (bila nježna, ljubezna ili zbiljna junačka). A čine se španjolske romance s priglasci (assonancami). Priglasak zove se nesavàršena rižma t. j. gdě se samo bez obzi-

ra na suglasnike samoglasnici slažu. Tako su np. *danak*, *tanak*, *sanak*, *razstanak* i. t. d. savàršene rižme; gdě su naproti tomu *danak*, *darak*, *rana spavam* i. t. d. nesavàršene rižme ili priglasci. A kad se romanca s priglaskom gradi, to trěba da se slažu samoglasnici poslědnje stope svakog drugog (kad kada i svakog četvàrtog) reda tja do kraja pěsme, ili do kraja svakog razdělka od pěsme. Španjolci na takov náčin grade dugačkih pešamah bez ikakva truda, zašto jih pri tom pripomažu njihova nebrojna infinitiva na *ar*, *er*, *ir*, samostavna na *ad*, pristavna na *al* kao i participia na *ada* i *ado*, kao i na *ida* i *ido* i. t. d. — Eto priměra španjolske romance s mužkim priglaskom:

Rosa fresca, rosa fresca,
Tan garrida y con am*or*!
Quando y'os tuvo en mis braços,
No os sabia servir *no*,
Y agora que os serviria,
No os puedo yo aver *no*. —

Vuestra fue la culpa, amigo,
Vuestra fue, que mia *no*,
Embiastes mi una carta —
Con un vuestro servid*or*,
Y en lugar de recaudar,
El dixera otra raz*on*,
Que erades casado, amigo,
Alla en tierras de Le*on*,
Que teneis muger hermosa
E hijos como una *flor*. —
Quien os lo dixo, señora,
No os dixera verdad *no*,
Que yo nunca entre en Castilla,

Ni alla en tierras de Le*on*,
Sino quando era pequeño,
Que no sabia de am*or*.

Početak romance sa ženskim priglaskom:

A fuera, a fuera Rodrigo,
El sobervio castell*ano*!
Acordar se te devria
De aquel tiempo ya pass*ado*,
Quando fuiste cavallero
En el altar de Santi*ago*,
Quando el rey fue tu padrino,
Tu Rodrigo el ahij*ado*;
Mi padre te dio las armas,
Mi madre te dio el cav*allo*,
Yo te calce las espuelas,
Porque fuesses mas honrr*ado*,
Que pense casar contigo;
No lo quiso mi pec*ado*,
Çasaste con Ximena Gomez
Hija del conde Loç*ano*. i. t. d.

I Němački su pěsnici u novia vrěmena počeli upotrěbljavati assonance u svojih někojih pěsmah, najpače: Uhland, Herder, Rückert i. dr. Najbolje jih je upotrěbio Uhland. Nu ipak se nedadu s onom razkošju i laganostju čitati kao što se čitaju Španjolski. Najpače glase ženske němačke assonance čamno i težkoglasno poradi onoga *e* koje se bez prestanka u drugoj slovci povratjati mora. Kako prevode pritom i pohvaljeni někoji Němci romance Španjolske, uklanjajuć se onog *e*, — eto ti priměra:

Mohrenkönige in Kastilien
Ziehen ein mit grossen *Siegspomp*,

Fünf der Mohrenkönige kommen,
Führen mit sich vieles *Kriegsvolk*.

Zogen dicht vorbei an Burgos
Und nach Montesdoca *hin schon*,
Sie beliefen Belforado
Bald darauf auch San *Domingo*.
Drauf Najera nebst Logroño,
Wo ihr Schrott und Feuer *nichts schont*.

(Adalbert Keller.)

I tako dalje se vuče s tom okretnostju pěsma tja do kraja —

Nu mnogo je spozobnii, za ovu vàrstu metrike naš slavjanski jezik; *) a to (scěnim) izmedju sviuh glavnih europejskih jezikah uz španjolskog i talianskog najvàrstnii; — a izmedju slavjanskih nada svima opet naš ilirski, koi punoćom svojih mnogobrojnih *a*, *o*, *u*, ostale nadkriljuje, k čemu pripomaže još prednost, što se kod nas slovke samo broje. Nu dosada se jošter izvan Krajnskoga pěsnika Dr. *Presherna* nitko nije prihvatio toga načina. Njegove lěpe romance s priglasci naći ćaš u III. i IV. svezku Krajnske *Zhbelize*.

Junak *Hranilović* biaše jedan izmedju najglasovitiih četnikah Senjskih, od kojeg je i samo ime bilo někada trepet bulah, a sada se još u mnogih nebrojenih hajdučkih pěsmah spominja, i s uzhitjenjem njegova slava pěva.

Poslě kako su Turci osvojili Sàrbsku i Bosnu,

*) I u narodnjih naših pěsmah možeš tragovah pěsmam s assonancami naći (gledaj *Vukove Srpske narod. pěsme* [U Beču 1841] broj 90, 117, 120, 293 itd.)

prelaziše mnoge (osobito plemićke) porodice u po-bližnje Austriske pokrajine, naime u Hàrvatsku i Krajnsku, silu svojih podajnikah sa sobom vodeći. Od ono doba imade u Hàrvatskoj Keglevićah, Jelačićah, Krismanićah, Stojanovićah, Šimunčićah, Krajačićah, Radičevićah i drugih; u Krajnskoj pako Blagajah, Tomašovićah, Tomašićah, *Jugovićah* i drugi. — Jedan je sada gosp. Jugović (Jugowitz) u Koruškoj Kreiskommissaire Bèlačkoga kotara.

Několiko manje poznatih rěčih.

Alaj-barjak = barjak čitave vojske, die Heerfahne, vexillum.

U desnoj mu ruci kopje bojno
A u lěvoj *alajbarjak* zlatan.

Ala kerim! »Bog je velik!« Kažu Turci kad se šta neobičajna, velika slući, što oni ili željno očekuju, ili nemogu da razumědu.

Alem, dragi kamen (Diamant?)

Na jabuci *alem* kamen dragi,
Pri kojem se vidi večerati
Nasrěd noći kano nasrěd dana.

Balčak, onaj kraj u sablje, gdě se rukom dàrži. Säbelgriff, Säbelheft, Degengefäss.

Kàrvava mu sablja do *balčaka*
A desnica ruka do ramena.

Beden, ili *bedem*, Bastei, Ringmauern.
Blazan, pomaman, lud.
Bula. Turkinja (žena ili děvojka).
Čaršija, piac, tàrgovište, der Marktplatz.
Čitap, tursko sveto pismo alkuran.
Davori, (interj.) np. Davori Božo davori! skuhat ću ja tebi poparu.
Djulistan, vàrtalj gdě same ruže rastu, der Rosengarten.

Zakopa ga majka u bostanu
U bostanu cvětnu *djulistanu.*

Esapiti, računati.
Gàrle, (pomanjšiteljno od *gùrlice*).

Gàrlica je proso brala;
K njoj dohodi drugo *gàrle*:
Daj mi, *gàrle*, jedno zàrno....

Gnjev, Sàrdjba, ljutitost.
Gomila, grobište, Grabhügel r. i. p. mogyľa.
Hlapac, momak; Poljski *chľopiec*, Bursche, ovdě *Page* što sadašnji poljski *giermek*.
Hora, vrěme, u koi običavaju kalugjeri ili koludriee svoje molitve ukupno na shodah (Chor) čatiti.
Hum, okruglo bàrdo, Kogel. — Nćkoji od naše bratje Sàrbaljah pišu *holm*; nu to je baš proti duhu našeg južnoslavjanskog jezika, pa se pisat nemože kao što se ne piše *polni, dolžni* město *puni*, *dužni.*
Kàrči, kàrčevina, město preobratjeno u polje, gdě je bila prije šuma ili šikara.
Kaurka ili Kaurkinja. Tako zovu Turci naše žene.
Kosci, gledaj stranu. 119.
Lada, Božica ljubavi (Gledaj *Djulabie* str. 133.)
Leljo, Božić ljubavi (Gledaj *Djulabie* str. 131.)
Lěs. 1. šuma, lug. 2. dàrvo u obće. 3. raka.
Ložište, město gdě se leži, àrdjava postělja, kao što je u ubogih.
Luna, měsec. Upotrěbljava se po čitavoj Krajnskoj pa i u jednoj strani slovenskoga u železnoj gradomedji Ugarske. Ta se rěč već može u najstariih rukopisih càrkvenoslovenskih naći.
Mečta, fantazia.

More! Medjumetak, koj sė nedade upravo i točno u drugi koi jezik prevesti. *More!* kaže obično starii mladjemu, gospodar sluzi, Turčin Kaurinu, i. t. d.

Mostar, varoš u južnoj Bosni.

Naju, rodit. dvobr. Město toga se sada obično kaže *nas dviuh*. Nu je *naju* još običajno i po Bugarskoj i po čitavoj gornjoj Ilirii.

Perun, Bog groma (Gledaj *Djulabie* str. 150.)

Podstěnje, kod naše bratje u Štajeru ono město izpred kuće, koje uprav uz stěnu, koliko stręha dosegne, za tri četiri paoca više od ostale zemlje stoji, te se osobitem pomnjom čisti. Ako je na način hodnice po staroslov. načinu obijeno, zove se *ganjg*, u dolnjoj Ilirii *trèm*, Porticus.

Prije, prijane, prijatelju: Freund, Bruder.

Pustahija, razbojnik.

Saraj, ona strana stanja, gdě Turci čuvaju svoje bule. Kod bogatiih saraj čini za se stanje.

Spas, spasitelj, kàrst, križ.

Starešina, u obćini muževi, koji zaključuju i sude, kod svadbe u gornjoj Ilirii věnčani kum (Gledaj stran. 120.)

Ves, selo.

Vàrč, kàrčag, Krug (od vàrtjeti? ili od urceo?)

Zadušbina, ono, što čověk čini za spasenje duše svoje, ili sagradi càrkvu ili manastir, kao što činiše nězda cari i kralji pradědovah naših; ili nahrani gladna, preodjene gola, napoji žedna, koju zadušbinu svaki i najmanji učiniti može.

Pàrvu babo zagradio càrkvu
Krasnu slavnu sebi *zadušbinu*....

Živica, živi plot, Zaunhecke.

PREDPLATNICI I PREDBROJNICI.

U Horvatskoj.

(P. n.) gospoda:

Akšamović Josip, sluš. bogoslov. III. g. u Zagr.
Augustin Juraj, gradjanin i lěkar u Zagrebu.
Babić Franjo, mudroljubja II. g. sluš. u Zagrebu.
Babić Tito, vlastelin i fiškal varm. Varažd.
Babukić Věkoslav, advokat i tajnik sl. čit. Zagr.
Bach Josip, vàrhovni učitelj. u sl. H. granici.
Bakšaj Škender, jurat iz Zagorja.
Barabaš Věkoslav, kapelan u Koprivnici.
Barac Eugenio, jurat iz Varaždina.
Baraga Antun, sluš. mudr. II. g. u Zagrebu.
Barišec Josip, kapelan u Samoboru.
Bartolović Ivan, sluš. mudr. II. g. u Zagrebu.
Belas Pavao, sluš. bog. IV. g. u Zagrebu.
Belošić Věnceslav, kap. u Bistrici.
Berke Augustin, kap. u Križevcih.
Berkić Ivan, sluš. bog. I. g. u Zagrebu.
Bištan Julio, sluš. pravah u Zagrebu.
Bogović Mirko, 2 exemplara.
Bolkovac Jakov, c. k. lajtnant iz H. granice.
Briglević Janko, sluš. mudr. II. g. u Zagrebu.
Brooz Mavro, kapelan u Pregradju.
Bunjevac Ivan, biljěznik slavne varm. Zagreb.

Car Stěpan, advokat i odgojitelj gosp. Demeterfyih.
Cerovac Franjo, sluš. mudr. I. god. u Zagrebu.
Čačković Josip de Verhovina, zač. sudac sl. v. Z.
Čačkovićka Ivana, rodj. comtesse de Schmideg.
Čavlović Pavo, sluš. mudr. II. g. u sěm. Zagr.
Čegelj Janko de Lapuh, vel. sudac sl. v. Varažd.
Černi Andria, Zagr. narodni kavandžia.
Čitaonica mladeži ilirske u g. k. sěmeništu Zagreb.
Debeljak Jozip, kapelan u Mihovljanah.
Demeter Dmitrij, Dr. lěkarstva u Zagrebu.
Demeterfy Dragutin.
Demeterfy Milan.
Diković Dragutin, zakletnik banskoga stola.
Dolovčak Ivan, advokat.
Doma Mio, sluš. mudroljubja I. g. u Zagrebu.
Drašković grof Janko Trakoštanski, c. k. komornik itd. prědsědnik sl. dr. čitaonice il. Zagr.
Drobčec Franjo, sluš. bog. II. g. u Zagrebu.
Dvořak Mavro, učenik IV. gimn. škole u Zagr.
Egersdorfer Alexander, sluš. bog. II. g. u Zagr.
Filić Jakob, sluš. bog. III. g. u Zagrebu.
Fink Eduard, sluš. bog. III. g. u Zagrebu.
Folnegović Nikola, sluš. mudr. I. g. u Zagr.
Francul Franjo, sluš. bog. IV. g. u Zagrebu.
Frigan Věkoslav, advokat i prisědnik sud. stola.
Fuks Vatroslav, sluš. pravah u Zagrebu.
Galac Dragutin, sluš. mudrol. II. g. u Zagrebu.
Gjurkovečki Franjo, kapelan u Krapini.
Goršeta Nikola, slušalac pěsničtva u Zagrebu.
Grabar Mirko, kapelan u Miholcu.
Gvozdanović Janko, advokat u Karlovcu.
Gvozdanović Tomo, c. k. kapetan-auditor u Z.
Hadrović Miroslav, sluš. bog. I. g. u Zagrebu.
Hajko Miho, sluš. bog. III. g. u Zagrebu.

Halady Jovan, provisor.
Haramina Milutin, sluš. bog. I. g. u Zagrebu.
Hatz Pavo mladji, tàrgovac u Zagrebu.
Haukovec Stěpan, sluš. mudr. I. g. u Zagrebu.
Hauliček Nikola, sluš. bog. II. g. u Zagrebu.
Havaić Stěpan, župnik u Zaboku.
Holjac Antun, sluš. mudr. II. g. u Zagrebu.
Horvat Antun, advokat u Zagrebu.
Horvat Nikola, sluš. mudr. II. g. u. Zagrebu.
Hranilović Ilia, sluš. pěsničtva u Zagrebu.
Ilić Luka, sluš. bog. II. g. u Zagrebu,
Jakopović Gavro, zakletnik banskoga stola.
Jakševac Stěpan, sluš. bog. II. g. u Zagrebu.
Gdč. Jarnevićeva Boguila, dom. iz Karlovca.
Jarnevićeva Dragoila, dom. i spisateljica iz Karl.
G. Jarnević Josip, sluš. bog. III. g. u Zagrebu.
Jelačić Kazimir de Buzin, jurat.
Jelačić Vladislav de Buzin, jurat.
Juranić Ferdinand, c. k. kapetan iz H. granice.
Karoly Ljudevit, sudac sl. varm. Zagrebačke.
Kasun Dragutin, sluš. mudr. I. g. u Zagrebu.
Kesterzanek Franjo, vàrh. harmicar u Senju.
Kirchlechner Vuri, kapelan u Ivancu.
Kiš Ladislav, sluš. bog. IV. g. u Zagrebu.
Knežić Kajetan, c. k. major i upravit. C. L. ceste.
Knjižnica narodna mladeži duhovne u sěm. Zagr.
Gdč. Kokanovićeva Maria, domor. iz Karlovca.
G. Kooci Augustin, sluš. bog. III. g. u Zagrebu.
Kostelec Nikola, sluš. bog. I, g. u Zagrebu.
Kovačević Ivan, sluš. mudr. II. g. u Zagrebu.
Kovačević Juraj, vàrhovni učitelj.
Kralj Alexander, advokat i prisědnik sud. st.
Kraljević Pavo, učitelj Pleternički.
Krestić Nikola, sluš. mudr. II. g. u. Zagrebu.

Krieger Antun, sluš. mudr. II. g. u Zagrebu,
Gdč. Kriegerova Eugenia, domorodka iz Zagr.
Kriegerova Jozefina, domorodka, iz Zagreba.
Krizmanićeva Pauna, domorodka, iz Bistrice.
G. Krizmanić Ivan, opat i župnik Bistrički.
Križanić Ognjeslav; kapelan u Kloštar-Ivaniću.
Kršnjavi Jozip, sluš. bog. I. g. u Zagrebu.
Kukuljević Antun de Sacci, vàrh. skolski ravnit.
Kukuljević Ivan Sakcinski, c. k. lajtnant.
Kušec Pavo, župnik u Ivancu.
Kušland baron Dragutin Zablatski 2 ex.
Lahonjek Stěpan, sluš. mudr. II. g. u Zagrebu.
Laić Stěpan, sluš. bog. II. g. u Zagrebu.
Latković Stěpan, sluš. bog. II. g. u Zagrebu.
Lepšek Janko, sluš mudr. II. g. u Zagrebu.
Leuštek Tomo, sluš. bog. II. g. u Zagrebu.
Malić Kosta, Fourier u sl. H. granici.
Malin Naum, pravnik.
Maretić Ognjoslav, sluš. bog. II. g. u Zagrebu.
Marković Mio, sluš. mudr. I. g. u Zagrebu.
Mašek Ivan, sluš. mudr. I. g. u Zagrebu.
Matačić Dragutin, sluš. mudr. I. g. u Zagrebu.
Matić Miroslav. sluš. mudr. I. g. u Zagrebu.
Matković Stěpko, kapelan u Berdovcu.
Mesić Jozip, sluš. bog. II. g. u Zagrebu.
Mikelini Ferdinand, sluš. bog. II. g. u Zagrebu.
Mikić Gjuro, sluš. bog. III. g. u Zagrebu.
Miković Ivan, kapelan u Konobi.
Mikulič Jozip, advokat u Zagrebu, 2 ex.
Miler Jozip, kapelan u Konobi.
Milošević, c. k. lajtnant u sl. H. granici.
Mračić Bernardo, kapelan u Čazmi.
Mrak Maximilian, protokolista st. duh. 2 ex.
Mraović Alexander, Dr. lěk. i fisik. var. Zagr.

Mraović Vasilij gradj. Zagrebački, 2 ex.
Mrazović Mato, sluš. blagorěčja u Zagrebu.
Němčić Antun, advok. i sudac sl. varm. Križev.
Nikolić Vasilij, jurat u Zagrebu.
Gdč. Papićeva Kårstina, dom. i lj. il. lit. u Zagr.
G. Pavlec Mato, kapelan u Bregih.
Petter Dragutin, sluš. mudr. II. g. u Zagrebu.
Pihler Ljudevit, pravnik I. g. u Zagrebu.
Gj. Pisačićka Ljubica rodj. Kukuljevićeva.
G. Poglědić Dragutin, advokat u Zagrebu.
Poljak Gašpar, sluš. mudr. II. g. u Zagrebu.
Popović Anastas, tårgovac Zagrebački.
Požeg Franjo, sluš. bog. I. g. u Zagrebu.
Radočaj Franjo, sluš. bog. IV. g. u Zagrebu.
Rakovac Dragutin, advokat i spisatelj u Zagr.
Rakovac Lauš, Dr. lěkarstva u Zagrebu.
Rastić Danilo, c. k. oberstlajtnant iz sl. H. gran.
Ratković Antun, c. kr. kadet u sl. H. granici.
Ratković Juraj, c. kr. lajtnant u sl. H. granici.
Regen Franjo, sluš. mudr. I. g. u Zagrebu.
Resar Janko, sluš. bog. I. g. u Zagrebu.
Reves Stěpan, sluš. bog. II. g. u Zagrebu.
Rogan Eduard, sluš. mudr. II. g. u Zagrebu.
Rogan Stěpan, župnik u Vrabčju.
Rožić Eduard, sluš. mudr. II. g. u Zagrebu.
Rumenjak Jakov, odg. ml. gosp. Gabr. Stauduareve.
Sabljar Antun, c. kr. kapetan u Križevcih.
Sabljar Mihail, c. kr. major u Zagrebu.
Sekanović Věkoslav, sluš. bog. IV. g. u Zagr.
Seljan Dragutin, prefekt u pl. konv. i spis. ilirski.
Sèrbanić Jozip, bilježnik občine Kraljevečke.
Simonić plem. (Baltasar), c. k. generalmajor i vitez c. rusk. reda sve. Ane 2, vårste.
Smendrovac Jozip, advokat u Karlovcu.

Sobčić Mio, sluš. bog. II. g. u Zagrebu.
Stančić Věkoslav, sluš. mudr. II. g. u Zagr.
Stivalić Kàrsto, kap. kod sv. Trojstva u sl. H. gr.
Stivalić Mio, sluš. bog. II. g. u Zagrebu.
Šandor Mirko Gjalski, vlastelin Horvatski.
Šajatović Mihail, c. kr. lajtnant u sl. H. gran.
Šavor Jozip, sluš. bog. III. g. u Zagrebu.
Šimagović Franjo. sluš. bog. IV. g. u Zagrebu.
Škarec Škender, starešina magistr. Zagreb. itd.
Škalar Mio, sluš. bog. I. g. u Zagrebu.
Škrabal Kamilo, sluš. bog. I. g. u Zagrebu.
Škrinjarić Jozip, sluš. blagorěčja u Zagrebu.
Šoštarić Dragutin, advokat u Zagrebu.
Štabek Mihail, kapelan u Orehovcu.
Štauduar Antun, aktuar kr. arkiva u Zagrebu.
Štauduar Věkoslav, sudac sl. varm. Zagrebačke.
Gj. Štauduarka Drag. rodj. Krizmanićeva.
Gdč. Štauduareva Gabriela, domorodka.
Štriga Bělan, pravnik I. g. u Zagrebu.
Šuplika Jozip, kap. u Koprivnici.
Šušković Jozip, prefckt u bisk. Z. sirotištu.
Šutej Franjo, sluš. mudr. I. g. u Zagrebu.
Švagel Dragutin, zakletnik banskoga stola.
Švagel Ljudevit, sluš. mudr. I. g. u Zagrebu.
Švajcer Nikola, sluš. mudr. I. g. u Zagrebu.
Tkalčić Stěpan, gradjanin i postolar u Zagrebu.
Toljan Mato, član nar. ilirskog teatra u Zagr.
Tumpić Mirko, kapelan u Bistrici.
Uhernik Andria, sluš. bog. I. g. u Zagrebu.
Užarević Jakov, Dr. lěk. u Zagrebu.
Vahter Dragutin, sluš. mudr. II. g. u Zagrebu.
Vakanović Antun, fiškal sl. varm. Zagr. 3 ex.
Valetić Janko, sluš. bog. III. g. u Zagrebu.
Varga Franjo, kapelan u Križevcih.

Veber Adolfo, sluš. mudr. I. g. u Zagrebu.
Vèrbančić Ivan. sluš. bog. I. g. u Zagrebu.
Vèrbančić Slavoljub, sluš. bog. II. g. u Zagr.
Vèrbanec Blaž, kap. u Cvětlini.
Vernak Ognjoslav, sluš. mudr. II. g. u Zagrebu.
Vitković Josip, sluš. bog. II. g. u Zagrebu.
Vraniczany pl. Juraj, tàrgovac u Senju.
Vraniczany pl. Nikola, vlastelin 3 ex.
Vukmanić Ivo, sluš. pěsničtva u Zagrebu.
Vukotinović Ljud., vel. sudac sl. varm Križev.
Vuković Stěpko, kap. kod sv. Jakžb. u Suh. dolu.
Vulaković Adolfo, sluš. bog. II. g. u Zagrebu.
Zengeval Franjo, nadvornik nj. exc. bisk. Zagreb.
Gdč. Zlatarovićeva Milica, domor. u Zagr.
G. Zlatarović Robert, advokat u Zagrebu.
Zubanović Petar, sluš. mudr. I. g. u Zagrebu.
Žerjavić Ferdinand, advokat u Zagrebu. 2 ex.
Žigrović Ferdinand, sluš. mudr. II. g. u Zagr.
Žuvić Věkoslav, kapelan u Remetincih.
Žužel Franjo, sluš. bog. IV. g. u Zagrebu. 2 ex.

U Slavonskoj.

(P. n.) gospoda:

Bèrkić Tadia, c. kr. kapetan u Mitrovici.
Bertić Vatroslav, c. kr. kadet u Osěku.
Bigga Stojko, c. k. oberlajtnant u Petrovaradinu.
Dautović Franjo, c. k. kapet. u Novoj Gradiški.
Delimanić Ivan, vlastelin Orahovički,
Fergić Franjo, župnik Brestovački.
Filić Matia, župnik Feričanački.
Gottlibović Pavò, žup. i starešina Valpovački.
Halavanja I., c. kr. lajtnant u Osěku.
Kovačević Valentin, kapelan Lipovljanski.

Maurović Jos., vicearkid. Našički i žup. Orahovički.
Mihailović Gavrilo, admin. manastira Jazačkog.
Mikšić Xaver, prof. u Osěku.
Mohl Franjo, adv. i prisěd. sl. varm. Věrovitičke.
Pavić Ant., Dr. lěk., fisikus i prisěd. sl. var. Požežke.
Požežanac Antun, kapelan u Svesvetih.
Šimatović Ivan, c. k. oberlajt. u Petrovaradinu.
Sirovec Franjo, kapelan Orahovički.
Stanković Janko, Dr. m. i prof. u Diakovaru.
Tončević Stěpan, tårgovac u Zemunu.
Užarević Juraj, bilježnik Orahovački.
Užarević Matia, nadziratelj svilane u Iregu.
Vahter Franjo, gradjanin Osěčki.
Vranešić Mihail, špoljar u Iregu.
Zaborski Boislav, odgojit děce pl. obiteljih Mladenovićeve i Rogulićeve u Iregu.

U Dalmacii.

(*P. n.*) *gospoda :*

Barić I., učitelj u Sinju.
Čurlić Atanasij, jeromonah i učitelj u Šibeniku.
Gvozdanović Danilo, c. k. sud. aktuar u Zadru.
Ivičević Stěpan iz Makarske.
Kaznačić Antun, adv. i spis. ilir. u Dubrovniku.
Martinec Ignacia, c. kr. kapetan u Zadru.
Milković Partenio, župnik u Imockomu.
Nikolajević Juraj, župnik ist. cår. u Dubrovniku.
Petranović Božidar, Dr. pr. i c. k. čin. u Imockomu.
Popović Arsenio, deput. od zdrav. u Imockomu.
Roči Antun, spisatelj u Dubrovniku.
Stazić Andria, učitelj u Splětu.
Gj. Vidovićka Ana, spisateljica ilirska u Šibeniku.
G. Vučković Luka, župnik r. k. u Solinu.

U Ugàrskoj.

(*P. n.*) *gospoda:*

Godra Miho, profesor u Vàrbasu.
Goleš Nik., žup. i arkidiak. g. k. càrk. u Novomsadu.
Hadžić Jovan, Dr. pravah, starešina i direktor sàrbske gimnasie u Novomsadu.
Hesky Antun, bogoslovac biskupie Senjske na Peštanskom sveučilištu.
Hurban Miloslav, izdatelj českosl. almanaka *Nitra.*
Joanović Petar, Dr. mudrolj. i adv. u N. Sadu.
Kauliczy Damjan, advokat Novosadski.
Koić Alexander, Novosadskoga magistrata pisar.
Kollàr Jan, ev. župn. Peštanski, spisat. česko-sl.
Kostić Alexander, advokat Novosadski.
Kuzmanović Dimitrij, advokat Novosadski.
Laušin Toma, var. Novosadske urbarius.
Lazarović Lazar, advokat Novosadski.
Lust Franjo, lěkar Novosadski.
Mihailović Petar u Novomsadu.
Nešković Petar, advokat Novosadski.
Obradović Vasilij, advokat Novosadski.
Palković Juraj, prof. slov. jezika u Bretislavu.
Panić Jovan, gospodarnik u Novomsadu.
Petrović Andrij, advokat Novosadski.
Petrović Ivan, advokat Novosadski.
Polzović Gavrilo, advokat Novosadski.
Popović Miloš, slušalac pravah u Kečkemetu.
Rohonj Jan, evang. propovědnik u Gložanih.
Sekulić, Gàrgur, Dr. lěkarstva u N. Sadu.
Staić Mio, Novosadskog magistrata pisar.
Staić Stěpan, zdraviteljstva pomoćnik u N. Sadu.
Stamatović Pavao, župn. Segedinski i spis. sàrb.
Šafařjk Jan, Dr. lěkarstva u N. Sadu.

Škultety Horislaw. českosl, spisat, u Bretislavu.
Štur Ljudevit, nam. prof. českosl. jez. u Bretislavu.
Teodorović Jovan mag. veteranije u N. Sadu.
Užarević Luka, sluš. mudroljub. I, g. u Pečuhu.
Užarević Vatroslav, sluš. bogosl. II. g. u Pečuhu.
Wrchowski Boleslawjn, advokat u Pešti.

U Štajerskoj.

(*P. n.*) *gospoda:*

Breznik J., župnik kod sv. Jakoba u Sóboti.
Dainko Petar, župnik i dekan Velikoneděljski.
Deutscher Juraj, župnik Sveto-Nikolajski.
Dominkuš Andria, uprav. grada Sekavskoga 3 ex.
Dragošević Mihael, župnik Sveto-Stěpanski.
Drobnić Josip, kapelan Rogatčki.
Fuchs Antun, najemnik grada Žusemskoga.
Gottweiss Josip, Dr. prav. najem. grada Pranečk.
Herzog Josip, upravitelj grada Početàrtčkog.
Klajžer Ivan, kapelan u Ptuju.
Kočevar Stěpko, Dr. lěčiteljstva i fisikus Početàrtski 6 ex.
Košar Jakob, kapelan u Maria-Trostu. 3 ex.
Krempel Antun, župnik Maloneděljski.
Kvas Koloman, prof. slov. jezika u Gradcu.
Macun Ivan, slušalac pravah u Gradcu.
Matjašić Juraj kapelan u Lempachu 2 ex.
Mohorić Ivan, zemaljski gospodar u Ilovcih.
Muršec Josip, misnik i odgojitelj u Gradcu.
Nagy Antun, činovnik gradštine Podčetàrtčke.
Oróžen Valentin, kapelan Poljičanski.
Pirsch Franjo, kapelan u Slov. Gradcu.
Sdouschegg Andria, župnik Ranski.

Simonić I., kapelan Maloneděljski.
Strah I., pravnik na sveučil. Gradačkom.
Šparovec Věkosl., pravnik na sveuč. Gradačkom.
Vaupotić Antun, kapelan u Leskovcu.
Vógrin Lovro, Dr. bogoslovja i adjunkt bogoslovnih školah u Gradcu.
Vuk Anton, župnik kod sv. Petra u Medvědjem dolu. 2 ex.
Zaff Gjuro, kapelan u Frauheimu.
Žuža Antun, župnik i dek. u Slov. Bistrici. 3 ex.

U Koruškoj.

(*P. n.*) *gospoda*:

Jarnik Urban, župnik u Moosburgu.
Korošec Ivan, bogoslovac III. god. u Cělovcu.
Lesjak J., kapelan Pod Kloštrom.
Leškošek Ivan, bog. IV. g. u Cělovcu.
Mayr Matia, kapelan u Rožju.
Trabant Otto, bogosl. I. g. u Cělovcu.
Ulaga Jozip, bogosl III. g. u Cělovcu.
Zorčić Jozip, bogosl. I. g. u Cělovcu.

U Krajnskoj.

(*P. n.*) *gospoda:*

Cvelić Ivan, sluš. bog. III. g. u Ljubljani.
Dolenc Luka, sluš. bog. IV. g. u Ljubljani.
Dužan Jaromir, sluš bog. IV. g. u Ljubljani.
Ilenić J., župnik u Strugu.
Jeran Luka, sluš. mudroljubja I. g. u Ljubljani.
Jerovšek Lovro, sluš. mudr. I. g. u Ljubljani.
Kastelic Miho, bibliotekar lyceja Ljubljanskoga.
Kobe Gjuro, kapelan u Kostlu.

Košir J. kapelan u Krajnu.
Krašna Jakob, sluš. bog. IV. g. u Ljubljani.
Lampe Antun, sluš. bog. IV. g. u Ljubljani.
P. J. u Ljubljani.
Pinter Lovro, sluš. bog. IV. g. u Ljubljani.
Pirnat Andria, sluš. mudr. I. g. u Ljubljani.
Potočnik Ivan, sluš. bog. IV. g. u Ljubljani.
Prenc Davorin, sluš. bog. I g. u Ljubljani.
Prešern Franjo, Dr. pravah spisatelj u Ljublj.
Prešern J., zemaljski gospodar u Bledu.
Puhar Matia, sluš. bog. II. g. u Ljubljani.
Rupnik Simo, sluš. mudr. I. g. u Ljubljani.
Rudež Jozip, vlastelin Ribnički.
Štriter Ivan, sluš. mudr. II. g. u Ljubljani.
Toma J., vlastnik gvozdane u Radolci.
Zic Nikola, sluš. krasnorěčja u Ljubljani.
Žakelj, Antun, sluš. bog. III. g. u Ljubljani.
Žemla Jozip župnik kod sv. Ambrozia, spisatelj.

U Tàrstu.

(P. n.) gospoda:

Kladnik J., lěčitelj.
Rukavina Ilia Ljubački, c. kr. oberlajtnant.
Rušnjov Antun, predsědnik mag. od zdravlja.
Gj. Rušnjova Sofia rodj. Žinićeva.
G. Stojković Andria.
Vladisavljević Dimitria, učitelj.

U Mletačkoj.

(P. n.) gospoda:

Bergler Franjo, c. kr. kadet u Trebižu (Treviso).
Butolo Dinko, agente comun. del Vale di Resia.
Butolo Odoriko, župnik Rezianski.
Galizia Francesco, kapelan Rezianski.

U Beču.

(P. n.) gospoda:

Fabek Jozip, Dr. lěkarstva itd.
Mašek Ivan, sluš. lěkarstva II. god.
Miklošić Fr. Vl. Dr. mudroljubja i pravah.
Zlatarović Jozip, c. kr. savětnik, Dr. i professor lěkarstva na c. k. Jozefinskoj akademii u Beču.

U Českoj.

(P. n.) gospoda:

Čelakowski Fr. Lad. spisatelj češki.
Hanka Waclaw, bibliotekar nar. česk. museuma.
Staněk Waclaw, Dr. i prof. lěkarstva.
Šafařjk P. J., Dr. m. i čuvar kr. česke biblioteke.
Winařjcki Karel, župnik Kowenski.

U Galicii.

(P. n.) gospoda:

Bętkowski Nikodem, Dr. lěkarstva.
Krudowski Antun, Dr. pravah.

U Sàrbskoj.

(P. n.) gospodin

Vozarević Gligorij, kn. srbski knjigoprodavac u Biogradu 10 ex.

U Bosni.

Gospodin

Kuna Filip, klerik diecese Bosanske.

U Ruskoj.

(P. n.) gospoda:

Bodjanski Jozip Maximovič, profesor slav. jezika i literature na sveučilištu Moskovskom.
Preiss Petar Ivanovič, prof. slav. jezika i literature na sveučilištu Petrogradskom. 2 ex.
Sreznjevski Izmail Ivanović, prof. slav. jezika i literat. na sveučilištu Harkovskom. 3 ex.

Docnie poslani.

(P. n.) gospoda:

Berkić Mato, tàrgovac u Sisku.
Čaić Janko, tàrgovac u Sisku.
E. Max. Wernić od Maloga Turnja, sl. m. II. g. u Z.
Ferić Franjo, jurat u Zagrebu.
Herceg Dragutin, sluš. mudr. II. g. u Zagrebu.
Iliašević Stěpan, duh. bisk. stola bilježnik u Z.
Jakšić Danil, tàrgovac u Zagrebu.
Juda Mato, tàrgovac u Sisku.
Klemen Mihail, kanonik stolne càrkve u Zagr.
Kostić Gjuro, sluš. pravah u Pešti.
Lovrić Franjo, tàrgovac u Sisku.
Matiašević Franjo, kap. stolne càrkve i nam. bilježnik duh. stola.
Matošić Adolfo, sluš. mudr. II. g. u Zagrebu.
Nikolić Konstantin, mladi domorodac u Zagr.
Pibrouc Janko, tàrgovac u Sisku.
Poturičić Miloš, sluš. mudr. II. g. u Zagrebu
Šestić Mihail, tàrgovac u Sisku.
Španić Ljud., duh. Zagr. bisk. stola kancelista.
Tèrnski Ivan, c. kr. gran. čin. u Petrinji.
Tkalac Ivan, sluš. mudr. II. g. u Zagrebu.